

ПАРТНЬОРСКА ПРОВЕРКА БЪЛГАРИЯ 2015

Funded by
European Union
Civil Protection

ПАРТНЬОРСКА ПРОВЕРКА

БЪЛГАРИЯ

2015

2015-2016 г. Програма за партньорски проверки в рамките на сътрудничеството в областта на гражданската защита и управлението на риска от бедствия на ЕС

Финансирани от
Европейския съюз
Гражданска защита

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Въведение	11
1.1	Ключови констатации и препоръки.....	14
2.	Институционална и правна рамка	16
2.1	Национална политика и правна рамка за управление на риска от бедствия.....	16
2.2	Отговорности и капацитети за управление на риска от бедствия на областно и общинско ниво.....	19
2.3	Мониторинг, оценка и извлечени поуки	20
2.4	Международно сътрудничество	22
3.	Постигане на високо ниво на защита от бедствия: оценка на риска.....	24
4.	Постигане на високо ниво на защита от бедствия: планиране на управлението на риска	28
5.	Повишаване на готовността за реагиране при бедствия	32
5.1	Правна база и аварийни планове	32
5.2	Обучение и изграждане на способности.....	34
5.3	Система за ранно предупреждение и оповестяване	37
5.4	Международна помощ	38
6.	Повишаване готовността за реагиране при бедствия — обществена осведоменост	40
6.1	Обществена осведоменост и образование	40
6.2	Роля на медиите.....	42

Приложения

- I. Терминология
- II. Списък на заинтересованите страни
- III. Списък на документацията
- IV. Рамка за обща партньорска проверка

Отпадане на отговорност

Информацията и гледните точки изложени в тази публикация принадлежат на авторите и не отразяват непременно официалното становище на Европейската комисия и на организациите, в които работят авторите. Нито Европейската комисия, нито който и да е гражданин, действащ от свое име, може да бъде подведен под отговорност, заради употреба на съдържащата се информация.

Повторното възпроизвеждане е разрешено при позоваване на оригинала.

Благодарности

Отделеното време и предоставената експертизата от страна на проверяващите експерти бяха жизнено важни за успешното приключване на този доклад. Екипът на партньорската проверка беше съставен от четирима проверяващи експерти:

- **Розана Бригс**, заместник-ръководител по планиране при извънредни ситуации в Съвета на графство Есекс и пожарната и спасителна служба на Есекс, Отдел за гражданска защита и управление при извънредни ситуации, Есекс, Обединено Кралство;
- **Аслан Мехмет Джошкун**, Началник на отдела за планиране и намаляване на негативните последици от бедствия, Властите за управление при бедствия и извънредни ситуации на Турция (AFAD);
- **Панайотис (Панос) Кацикопулос**, д-р, заместник-началник на отдел „Оценка на планове и мониторинг“, Генерален секретариат за защита на населението, Гърция;
- **Барбро Ньослунд-Ланденмарк**, експерт по природни бедствия и отговорна за изпълнението на Директивата за наводненията в Швеция, Агенция за извънредни ситуации на Швеция (MSB).

По време на мисията, Европейската комисия беше представена от г-н Томас де Ланой от Генерална дирекция „Хуманитарна помощ и гражданска защита“. Лаура Шмит от Генерална дирекция „Хуманитарна помощ и гражданска защита“ предостави насоки и подпомогна процеса в Брюксел. Консорциум, ръководен от Falck B.V. подпомогна Комисията при изпълнението на програмата за партньорски проверки. Екипът на проекта в България беше съставен от г-н Нико ван Ос, г-н Пер Андрес Бертлин и г-жа Вероник Чашсцар.

Г-жа Стефани Даненман-Ди Палма (Международната стратегия за намаляване на риска от бедствия на ООН, програмен директор) взе участие в партньорската проверка, а г-н Шарл Бобио (Форум на високо ниво за рисковете, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие) предостави коментари по доклада.

Партньорската проверка беше подпомогната в голяма степен от приноса на всички интервюирани заинтересовани страни и тяхното сътрудничество в процеса на събиране на данните и информацията за целите на този проект. Не бихме могли да изпълним проекта без усърдното съдействие от страна на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ на Министерството на вътрешните работи на България, която предложи доброволното подлагане на тази партньорска проверка и предостави необходимата подкрепа на място.

Партньорската проверка беше финансирана от Европейската комисия, включително посредством нейния финансов принос към Форума на високо ниво за рисковете на Организацията за сътрудничество и развитие.

1 Въведение

Партньорската проверка е управленски инструмент, с който системата за управление на риска от бедствия на една страна (проверявана страна) се преглежда внимателно и равноправно от експерти (пиъри) от други страни. Програмата на ЕС за партньорски проверки в областта на защитата на населението и управлението на риска от бедствия беше стартирана след двете успешни пилотни партньорски проверки на Обединеното кралство (през 2012 г.) и Финландия (през 2013 г.), които бяха проведени съвместно от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD) и Международната стратегия за намаляване на риска от бедствия на ООН (UNISDR).

Програмата на ЕС за партньорски проверки цели да улесни обмена на добри практики и да идентифицира препоръки за подобряване на политиката и операциите за управление при бедствия на проверяваните страни. Програмата насърчава процеса на взаимно обучение и разбиране, и улеснява вътрешния диалог относно политиката, между държавите и сред експертите.

В края на 2014 г. България се свързва с Европейската комисия, за да заяви интерес за подлагане на своята система за управление при бедствия на партньорска проверка. По-рано същата година, страната претърпя големи наводнения, които засегнаха голяма част от населението. Наводненията отнеха живота на 16 души и нанесоха щети на критична инфраструктура (КИ), обекти на културно наследство, земеделието и бизнеса. Като част от своята реакция срещу наводненията, България реши да реформира системата си за управление при бедствия и пожела да използва партньорската проверка за подпомагане на планираните реформи. Специфичните цели на страната за подлагане на партньорска проверка бяха:

- да се осигури интегриран подход към управлението при бедствия;
- да се идентифицират силните и слаби страни в управлението на риска;
- да се подобри диалогът и механизмите на сътрудничество за споделяне на отговорности на общинско, областно и национално ниво;
- да се споделят добри практики в областите, обект на проверката.

По този начин, България стана първата страна, обект на проверка по програмата на ЕС за партньорски проверки.

Процесът на партньорска проверка

Веднъж след като беше потвърдено участието на България в обща партньорска проверка, беше изпратен призив до страните-членки на Механизма за гражданска защита на ЕС и подходящите съседни страни за номиниране на експерти. Трима пиъри от страни-членки на ЕС – Гърция, Швеция и Обединеното Кралство – и четвъртият от Турция – бяха избрани за участие в проверката. В процеса на изпълнение на своите задачи, пиърите бяха подпомагани от Европейската комисия и екип на проекта, с когото Комисията сключи договор.

Партньорската проверка беше проведена в рамките на 10 дни, от 22 юни до 1 юли 2015 г. Проверката започна с встъпителна среща с Националната платформа за намаляване на риска от бедствия, представители на правителствени отдели и други заинтересовани страни. Представителят на Европейската комисия държа реч по време на срещата, в която изрази своята благодарност към България за желанието ѝ да участва в процеса и представи екипа на партньорската проверка.

По време на 10 дневната мисия в страната, екипът на партньорската проверка срещна и интервюира повече от 100 заинтересовани страни от различни организации. В бройката се включват централни, областни и общински власти и агенции, неправителствени организации (НПО), академични среди и медии. Посредством събирането на заинтересованите страни, притежаващи разнообразен опит, експертиза и отговорности, сесиите на партньорската проверка спомогнаха за постигане на една от ключовите цели на процеса, а именно да се споделят знания и да се насърчи сътрудничеството между заинтересованите страни в областта на управлението на риска от бедствия в България.

Интервютата се проведоха на следните места:

- Министерството на вътрешните работи в София;
- Столична община;
- Общинските и областни структури за защита при бедствие в град Добрич;
- Оперативния център на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“;
- Ситуационния център на Столична община;
- Центъра за професионална подготовка на ГДПБЗН в Монтана;
- Склада на Българския червен кръст в град Добрич.

На 12-13 януари 2016 г., по време на среща със заинтересованите страни в София, екипът на партньорската проверка представи изготвения проект на доклад и взе участие в дискусии по него.

Обхват на проверката

Проверката беше съсредоточена върху принципите и политиките за управление на риска от бедствия, разработени на глобално ниво (Рамката за действие от Хього, сега Рамката за намаляване на риска от бедствия от Сендай¹) и европейско ниво (Механизма за гражданска защита на ЕС² и директивите на ЕС отнасящи се за специфични рискове).

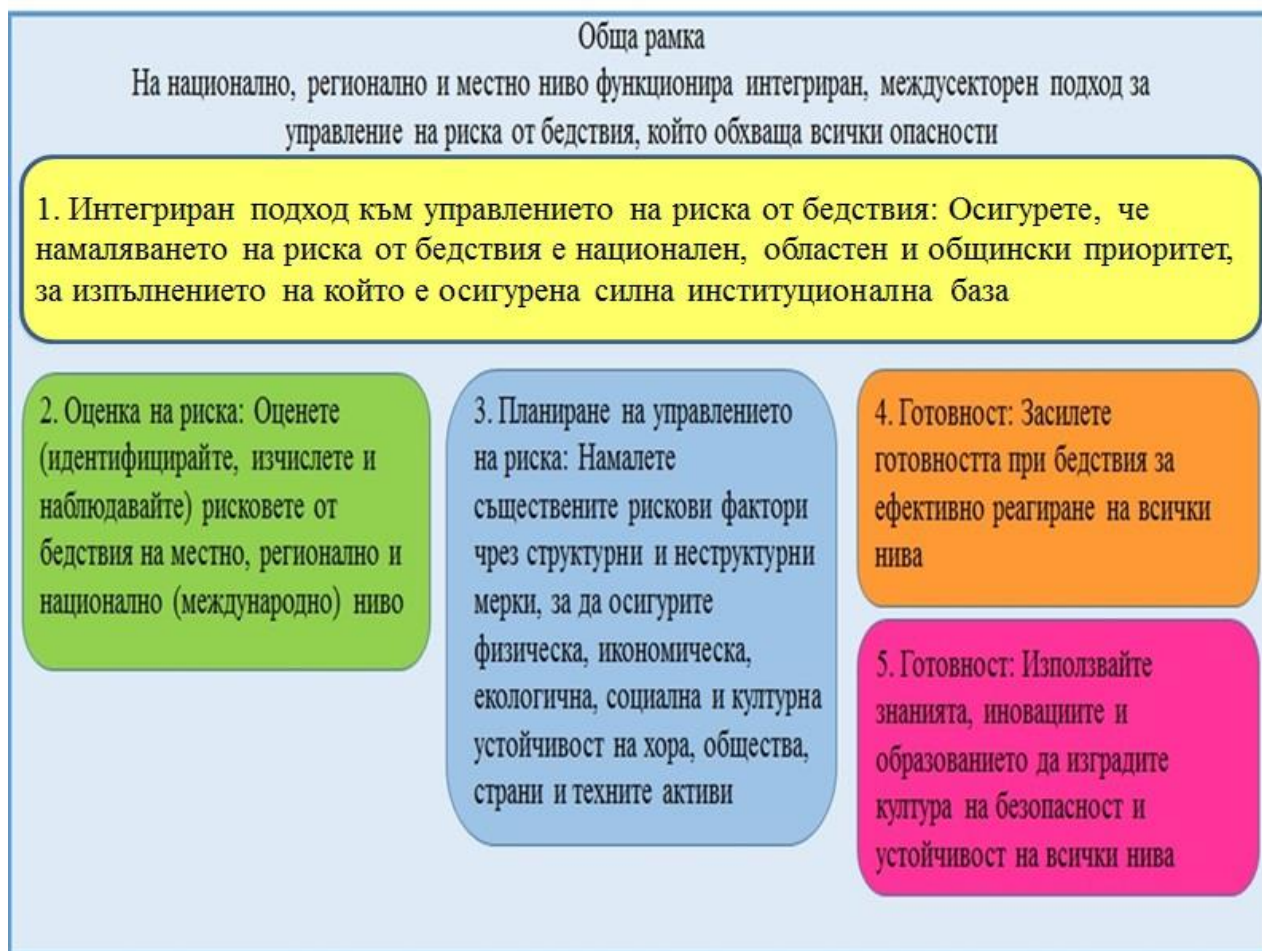
Рамката на общата проверка покрива пет широки области. Те са:

- интегриран подход към управлението на риска от бедствия;
- оценка на риска;
- планиране на управлението на риска;
- готовност;
- обществена осведоменост.

Подробната рамка е приложена към този доклад (Приложение IV).

¹ Рамката за намаляване на риска от бедствия от Сендай 2015-2030, <http://www.unisdr.org/we/coordinate/sendai-framework>

² Решение 1313/2013/EU на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 относно Механизъм за гражданска защита на Съюза (ОJ L 347, 20.12.2013, р. 924).

Диаграма 1: Рамка за обща проверка

Този доклад идентифицира добри практики и предлага серия от препоръки по различните цели. Тъй като, препоръките не са обвързващи, зависи изцяло от българското правителство и другите заинтересовани страни да обмислят как по най-добрия начин да допринесат за постигането на своята цел за устойчиво общество и поддържане на национален диалог за политиката в областта.

Тъй като този доклад представлява анализ на ситуацията в България, актуална към юни 2015 г., не сме взели предвид новите моменти, като създаването, през месец август, на междуведомствена експертна работна група, която има за задача да изготви предложения за изменение на Закона за защита при бедствия. Срещата със заинтересованите страни през януари 2016 г. показва, че много препоръки в доклада са подобни на предложенията на междуведомствената работна група.

1.1 Ключови констатации и препоръки

Целта на България е да премине от система за управление при извънредни ситуации, която се фокусира основно върху реакцията, към цялостна такава, която обхваща еднакво приоритетно и останалите фази на цикъла за управление при бедствия. Партньорската проверка се опита да определи как България може да изгради такава система, използвайки настоящите силни страни на реакцията при извънредни ситуации и да премине към система, която поставя еднаква важност върху превенцията, готовността и възстановяването. Ключовите констатации и препоръки на партньорската проверка могат да допълнят, вече разработените от България, Стратегия за намаляване на риска от бедствия и пътната карта към нея. Смяната на фокуса на системата за управление при извънредни ситуации ще изисква фундаментални промени, както в Стратегията, така и във всекидневната работа.

Системата за защита на населението на България включва редица добри практики:

- Има добре установена основна част на Закон за защита при бедствия, която ясно определя ролите и отговорностите на различните компоненти на „Единната спасителна система“ (ЕСС). България може да надгражда на базата на тази силна правна традиция при преминаването от фокусирана върху реакцията система към цялостна система за управление на риска от бедствия.
- България участва активно на ниво ЕС в процеса на сътрудничество в областта на защитата на населението, включващ технически работни групи, учения и обучения. Също така, притежава редица двустранни споразумения със съседни страни.
- България отдава голямо значение на обучението и използва Центъра за професионална подготовка на ГДПБЗН в Монтана и за международни обучения.
- България е интегрирала тясно Българския червен кръст във фазите на готовност и реагиране на своята системата за управление при бедствия. Това сътрудничество би могло да служи като модел, за установяване на такова с други неправителствени организации (НПО) и бизнеса.

Идентифицирани са следните препоръки на високо ниво, които ще бъдат представени по-подробно в този доклад:

Интегриран подход към управление на риска от бедствия

- Осъществете интегриран и всеобхватен (всички опасности, всички фази, всички заинтересовани страни) подход към управлението на риска от бедствия, оценката на риска и планирането на управлението на риска.
- Изгответе подробна пътна карта за законодателни промени, с които да се осигури съгласуваност между секторите. Пътната карта трябва да отразява избрания подход за управление на риска от бедствия и всички действия трябва да следват и допринасят за този модел. За подпомагане изпълнението на пътната карта би могло да се създадат междусекторни работни групи, в рамките на които да бъдат събрани различните заинтересовани страни.
- Насърчете по-тясното сътрудничество с всички заинтересовани страни по време на консултациите във всички фази на управлението на риска от бедствия и подобрете процеса на изграждане на капацитет на национално, областно и общинско ниво, например чрез изграждане на регионални и местни платформи за намаляване на

риска от бедствия, които допълват националната платформа. Трябва да бъде извършен преглед на съществуващата платформа за сътрудничество; би могло промените да бъдат финансирани по цел 11 – изграждане на институционален капацитет – от Кохезионния фонд на ЕС.

- Предоставете средства за дейности по управление на риска от бедствия на национално ниво, използвайки координиран подход, за да осигурите изпълнение на целите на съществуващата национална платформа за намаляване на риска от бедствия. Трябва да бъде определено водещо министерство, вероятно Министерството на вътрешните работи, което да координира този процес.
- Подобрете диалога и споделянето на информация за риска между заинтересованите страни в публичния и частния сектор и НПО. Този процес трябва да бъде насърчен и по възможност превърнат в изискване. Интегрирайте управлението на риска от бедствия в работните програми на различните министерства и заинтересовани страни и включете планове за комуникация и консултация за всяка дейност.
- Оценете и вземете предвид местните потребности и характеристиките в дейностите по планиране на управлението на риска и осигурете на местните власти необходимите ресурси, които да бъдат предоставени на обществеността. За да постигне това, България може да използва Кохезионния фонд на ЕС по цел 5, която е за превенция на риска.
- Изгответе и изпълнете програми за оценка, мониторинг и извлечени поуки за целия цикъл на управление при бедствия. Всичките три процеса трябва да бъдат интегрирани, за да се съберат добри практики и да се осигури, посредством механизъм за оценка и обратна връзка, че всяка ad-hoc инициатива с положителен резултат става част от системата. Процесът за извлечени поуки трябва да покрива множество сектори, да обхваща различните области на управлението на риска от бедствия и също така да идентифицира приоритети на национално, областно и общинско ниво.
- Направете цялата система достатъчно гъвкава, за да се включат новите моменти, произтичащи от местните нужди и глобалните тенденции, например чрез редовни прегледи или цялостни оценки.

2. Институционална и правна рамка

Цел 1: Интегриран подход към управлението на риска от бедствия: Осигурете, че управлението на риска от бедствия е национален, областен и общински приоритет със силна институционална база за изпълнение

2.1 Национална политика и правна рамка за управление на риска от бедствия

Основното законодателство за защита на населението и управление при бедствия в България е Законът за защита при бедствия (ЗЗБ) (ДВ № 102/19.12.2006). От 2006 г. насам, са извършени промени на текстовете, за да се подобри системата и да се обвържат разпоредбите му с тези на други законодателни актове, регламентиращи специфични рискове от бедствия, включително устройственото планиране, околната среда и критичната инфраструктура.

Примери за секторно законодателство свързано с управлението на риска от бедствия са:

- Законът за опазване на околната среда, с който е инкорпорирана Директива 2012/18/EU относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества;
- Законът за водите, който изпълнява Директивата за наводненията (2007/60/EC).

Ядрения сектор и гражданската авиация също следват процедури за намаляване на риска от бедствия, които са в съответствие с международни и европейски регламенти.

В резултат, законодателната рамка вече съдържа аспекти, които са в съответствие с концепциите за намаляване на риска от бедствия и управление на риска от бедствия, договорени на ниво ЕС. Въпреки това, обаче основният инструмент на политиката, ЗЗБ, продължава да представлява перспектива за управление при извънредни ситуации, която се фокусира основно върху готовността и реакцията на службите за извънредни ситуации, като оставя встрани по-широкото разглеждане на намаляването на риска от бедствия и управлението на риска от бедствия. В допълнение, някои ключови елементи на превенцията и управлението на риска от бедствия, като оценка на риска, планиране, обучение, учения и оперативна съвместимост, не са широко интегрирани в специфичното законодателство на важните сектори.

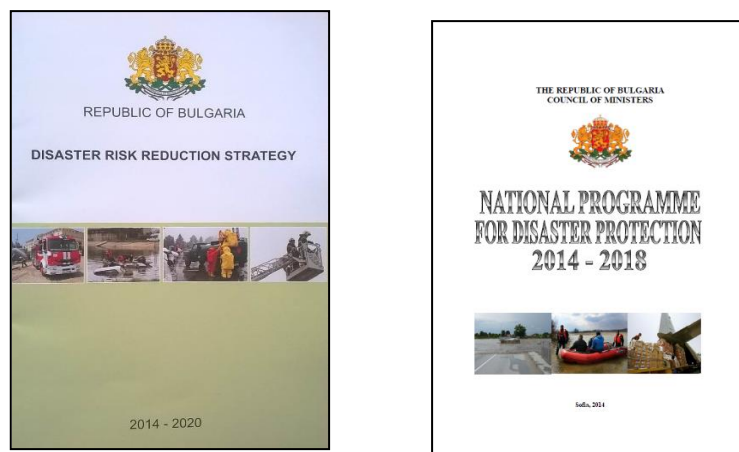
Въпреки това, обаче ЗЗБ създава национална платформа за намаляване на риска от бедствия, в съответствие с Рамката за действие от Хього 2005-2015 г. Платформата за намаляване на риска от бедствия помага на Министерския съвет на България да формира политиката за намаляване на риска от бедствия. Платформата се състои от представители на министерства, агенции, Българската академия на науките, Националното сдружение на общините в Република България, Българския червен кръст, Българската търговско-промишлена палата и Българската стопанска камара.

Министерският съвет на България, също така е одобрил Стратегия за намаляване на риска от бедствия за периода 2014-2020 г., която включва анализ на настоящата ситуация и редица ключови ценности, които трябва да я подпомагат.

Стратегията за намаляване на риска от бедствия определя следната стратегическа цел: „предотвратяване и/ или намаляване на неблагоприятните последици за човешкото здраве, социално-икономическата дейност, околната среда и културното наследство в България, вследствие на природни или причинени от човешка дейност бедствия“. На базата на тази цел са определени четири приоритета за действие:

- i. Развиване на устойчива национална политика и осигуряване на стабилна правна и институционална рамка за намаляване на риска от бедствия;
- ii. Идентифициране, оценка и мониторинг на рисковете от бедствия. Разширяване и поддържане на ефективни национални системи за прогнози, мониторинг, ранно предупреждение и оповестяване при бедствия;
- iii. Изграждане на култура за защита при бедствия на всички нива на управление и в обществото чрез използване на опита, обучението, научните изследвания и иновациите;
- iv. Намаляване на съществените рискови фактори и повишаване на готовността за ефективно реагиране при бедствия на всички нива на управление.

Тези приоритети са трансформирани в пътна карта, която определя дейностите, които е необходимо да бъдат изпълнени по всеки един от тях, показвайки отговорния орган и срок. Пътната карта предвижда извършване на пълен преглед на цялото законодателство свързано със защитата при бедствия. В заключение, Националната програма за защита при бедствия 2014–2018 г. определя цели, приоритети и задачи за защита при бедствия.

Изображение 1: Стратегия за намаляване на риска от бедствия 2014-2020 г. и Национална програма за защита при бедствия 2014-2018 г., версии на английски език

Добра практика:

България е разработила национална програма за защита при бедствия и Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия, последната придружена от пътна карта. Стратегията, отделно акцентира върху необходимостта от законодателна и културна промяна в подхода на България към управлението на риска от бедствия.

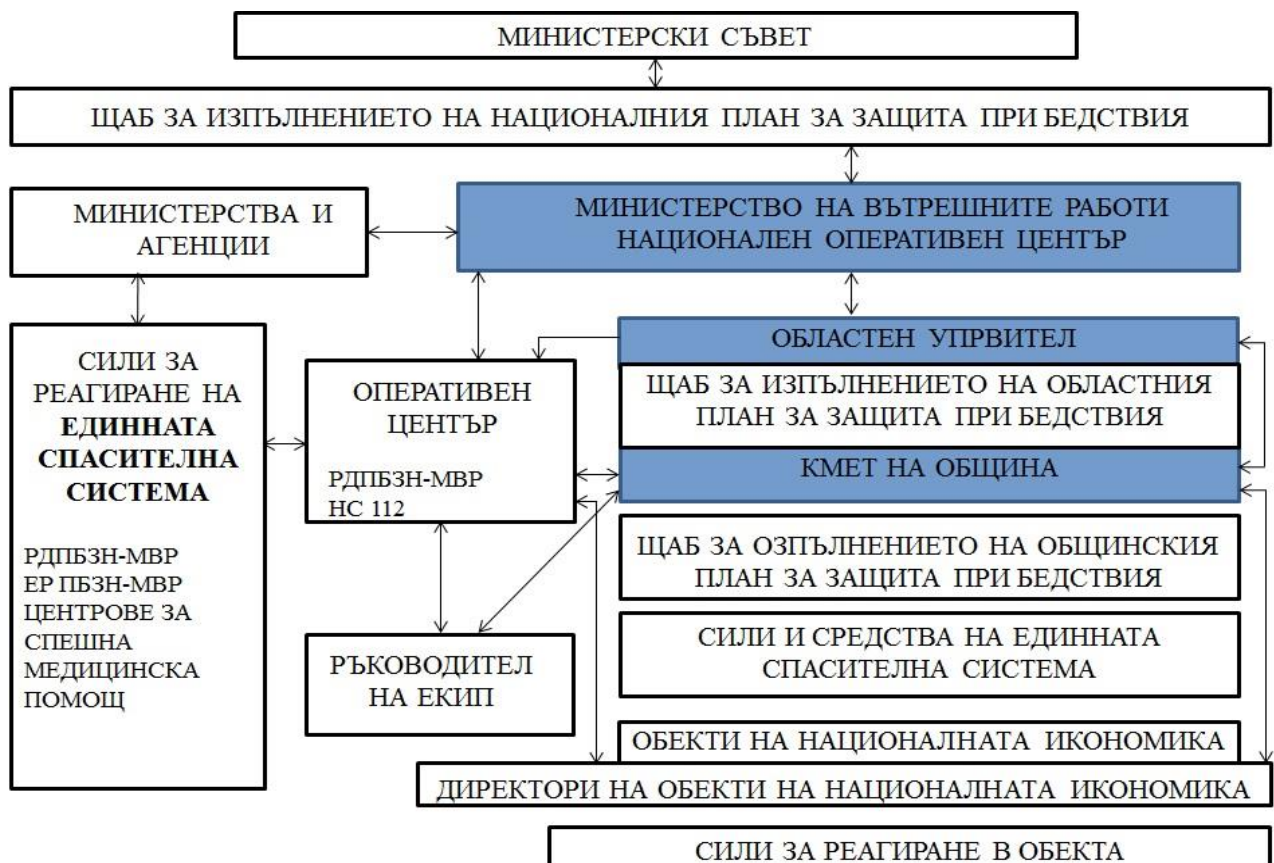
Препоръки:

- Изгответе интегрирана и подробна (всички опасности, всички фази и всички заинтересовани страни) рамка за управление на риска от бедствия и съгласно нея извършете промени в Стратегията за намаляване на риска от бедствия и пътната карта, и Националната програма за защита при бедствия. Стратегията, пътната карта и програмата може да бъдат обединени или срокове им да се уеднаквят.
- Изгответе краткосрочни, средносрочни и дългосрочни цели за управление на риска от бедствия и ги включете в Националната програма за защита при бедствия или в новата подробна рамка. Целите трябва да бъдат свързани с конкретни дейности, бюджети, индикатори и времеви рамки, обхващащи национално, областно и общинско ниво. Ролите и отговорностите на всяка една заинтересована страна и отговорна организационна единица във всяко министерство или организация трябва да бъдат определени за всяка дейност и ясно свързани с финансирането.
- Осигурете включването на множество заинтересовани страни на всички нива (национално, областно и общинско).
- Създайте ясен протокол и управление на платформата за намаляване на риска от бедствия – Консултативния съвет за подпомагане на Министерския съвет при формиране на държавната политика в областта на защитата при бедствия. Съветът трябва да се подпомага от работни групи, включващи представители на съответните заинтересовани страни, които да работят по определени междусекторни теми. Дейността му, организирана по този начин, трябва да се свърже със Стратегията за намаляване на риска от бедствия и Националната програма за защита при бедствия. Това ще даде възможност ясно да се разбере водещата роля на Стратегията за намаляване на риска от бедствия и разпределението на второстепенните задачи. Във всяко министерство трябва да бъде определена по една точка за контакт, на която да бъдат предоставени достатъчно ресурси за изпълнение на поставената задача.
- Приоритизирайте споделянето на информацията и комуникацията, за да създадете отворена система, позволяваща сътрудничество между всички заинтересовани страни, например посредством Платформата за намаляване на риска от бедствия. Данните и информацията трябва да бъдат изготвяни в стандартен формат, така че да могат да бъдат споделяни.
- Създайте научна работна група, която да подпомага Консултативния съвет по научни въпроси отнасящи се до управлението на риска от бедствия. Групата трябва да има ясна програма с приоритети за оценка на риска.

2.2 Отговорности и капацитети за управление на риска от бедствия на областно и общинско ниво

Законът за защита при бедствия и Законът за МВР определят функциите, дейностите, управлението и структурата на властите на общинско и областно ниво и техните задължения и отговорности по време на и след бедствие. Областните управители и кметовете имат основна отговорност за защита при бедствия съответно на областно и общинско ниво. По време на фазата на реагиране съществува тясно сътрудничество между Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, областните управители и кметовете.

Плановете за защита при бедствия, изготвени на областно и общинско ниво, са разработени на база Националния план за защита при бедствия и се одобряват от областния управител и съответно от кмета/ общинския съвет. Възложени са отговорности, както на институции, така и на отделни лица, съгласно тяхната правна роля и мандат. По принцип, отговорностите на областния управител и кмета включват дейности във всички фази на управлението на риска от бедствия, не само в областта на планирането и реагирането при извънредни ситуации. Например, те председателстват въведения координиращ орган на областно и общинско ниво, който е описан като „щаб“. Щабовете се фокусират предимно върху фазата на реакция и понастоящем не се използват за подпомагане на интегрирания и всеобхватен подход във всички фази от управлението на риска от бедствия.

Диаграма 2: Институционалната рамка, представена по време на партньорската проверка

Добра практика:

- Властите на областно и общинско ниво имат ясно определени роли в управлението при бедствия по Закона за защита при бедствия. Въведени са в употреба организационни структури за сътрудничество и координация по време на извънредна ситуация между национални, областни и общински власти.

Препоръки:

- Разработете национален стандарт или насоки за управление на риска от бедствия на областно и общинско ниво. Такъв инструмент би дал възможност за прилагането на съвместен подход и определяне на рамка за споделяне на информация и извлечени поуки на всички нива. Може да се използват концепциите и процесите описани в стандартите ISO 31000 и NFPA 1600.
- Създайте платформи на общинско и областно ниво, за да подобрите сътрудничеството и координацията между публичните и частни заинтересовани страни и НПО по време на етапите на превенция, готовност и възстановяване от цикъла за управление на риска от бедствия. Ролята на съществуващите шабове може да бъде разширена до всички фази на управление на риска от бедствия и съответните организации, с компетенции по специфичните рискове, да бъдат включени.
- Подгответе планове за действие за намаляване на риска от бедствия на общинско и областно ниво, в съответствие с Националната програма за защита при бедствия 2014-2018 г. Плановите за действие трябва да включват цели за намаляване на риска, приоритети и действия, както и изисквания относно мониторинга, оценката и докладването. Предложените платформи на общинско и областно ниво биха могли да изиграят важна роля за постигането на това.
- Подобрете сътрудничеството между общините и областите, особено между тези, които споделят рискове, например в рамките на речния басейн. Националното сдружение на общините в Република България може да изиграе положителна роля в подобряването на сътрудничеството и координацията между общините.

В допълнение, друго специфично законодателство, имащо отношение към риска, определя кои органи на властта са отговорни за аспекти на управлението на риска от бедствия за редица рискове, например басейновите дирекции за управление на речните басейни за качеството на водата и риска от наводнения или регионалните структури на Министерството на околната среда и водите за рискове, произтичащи от наличието на опасни субстанции в обекти по Директивата СЕВЕЗО. Различните административни граници на многото заинтересовани страни водят до координационни проблеми, които трябва да се отнесат до всеки един риск с цел да се поддържа широкообхватен подход.

2.3 Мониторинг, оценка и извлечени поуки

Въведени са ограничени механизми за мониторинг или такива за извършване на периодични оценки за съответствие и публично докладване за напредъка по изпълнение

на плановете и политиките за управление на риска от бедствия. Допълнително, Законът за защита при бедствия съдържа изискване за докладване на министър-председателя, Министерството на вътрешните работи и областния управител. Това, обаче се прилага само по време на извънредни ситуации и не включва целия цикъл за управление на риска от бедствия.

Предишните дейности за намаляване на риска от бедствия са оценени в Националната програма за защита при бедствия 2014-2018 г., която е публикувана на интернет страницата на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ (ГДПБЗН). След всяко бедствие се извършва оценка и произтеклите от нея промени се изпълняват впоследствие. Въпреки това, обаче всяка оценка се извършва в пределите на съответната организация. Няма ясни насоки относно това как се предполага да работи между-институционалното сътрудничество в процеса на оценка. Настоящото докладване е ограничено до еднопосочна комуникация, включваща поток на информация от по-долните нива на администрация към по-горните. В допълнение, програми финансирани от ЕС, които имат отношение към въпросите за намаляване на риска от бедствия не са обект на докладване.

Добра практика:

- Има изискване за докладване на министър-председателя, Министерството на вътрешните работи и областния управител за дейностите по защита при бедствия по време на извънредни ситуации.
- Информация, под формата на плановете за защита при бедствия, е публично достъпна на интернет страницата на ГДПБЗН.

Препоръки:

- Разработете систематичен и цялостен подход за докладване, оценка и идентифициране на най-добрите практики и извлечени поуки на всички нива и за всички дейности от цикъла за управление на риска от бедствия.
- Създайте кръг от хора за обратна връзка или система за споделяне на опит и информация между всички заинтересовани страни на всички нива: т.е. национално, областно и общинско. Министерството на вътрешните работи може да публикува годишно резюме на всички доклади, които получава.
- Наблюдавайте и оценявайте действията, предприети за намаляване на риска, поне веднъж годишно. Резултатите може да бъдат споделяни със заинтересованите страни от публичния и частния сектор.
- Специално внимание трябва да се обърне на включването на дейности, изпълнени по програми, финансирани от ЕС. Механизмът и процесът по оценка трябва да бъдат определени в подходящо законодателство (например Закона за защита при бедствия трябва да бъде изменен).
- Направете споделянето на информация и данни, и инкорпорирането на резултати от научни изследвания, основен приоритет на системата за управление на риска от бедствия.

2.4 Международно сътрудничество

България участва в Механизма за гражданска защита на Съюза от 2003 г. Механизмът улеснява сътрудничеството между европейските страни в областта на превенцията, готовността и реакцията при бедствия.

България работи активно в различни инициативи на Механизма (виж параграф 5.2 и 5.4), а представители от съответните министерства участват в различни комитети и мрежи на ЕС, занимаващи се със специфични рискове от бедствия и аспекти на управлението на риска от бедствия. България, не само е отправяла искане, но и е предлагала помощ по линия на Механизма, като няколко пъти е изисквала предоставянето на услуга за картографиране на извънредни ситуации от програмата на ЕС за мониторинг на земята „Коперникус“.

България също е участвала в процеса по кандидатстване и управление на финансирани от ЕС проекти за превенция и готовност, например проектът DAMSAFE за превенция на наводненията и осведоменост относно опасността от наводнения (2010 г.).

Добър пример на научно и практическо трансгранично сътрудничество е финансираният от ЕС проект, озаглавен „Дунавска трансгранична система за оповестяване при земетресения“ (DACEA) (2010-2013). В сътрудничество с румънските институции, проектът създава система за ранно предупреждение, покриваща седем румънски области и осем български, разположени по протежението на река Дунав. Системата е проектирана да използва специфични характеристики на земетресения, произхождащи от района на Вранча, Румъния, които са склонни да притежават епицентър с голяма дълбочина.

България осъществява сътрудничество и в рамките на „Международната комисия за защита на река Дунав“ (ICPDR) заедно с ЕС и останалите 13 държави споделящи реката. Комисията е отдадена на изпълнението на Конвенцията за защита на река Дунав. Тя се занимава не само с реката, а и с целият ѝ басейн, което включва нейните притоци и ресурси от подпочвени води. В допълнение, България допринася и за редица проекти по Стратегията на ЕС за Дунавския регион.

България също участва в редица двустранни и многостранни рамки, занимаващи се с различни рискове от бедствия. Например, Агенцията ѝ за ядрено регулиране (АЯР) има редица двустранни споразумения и осъществява трансгранично сътрудничество с регулаторните органи за ядрена безопасност и защита от радиация на Русия, Сърбия, Гърция и Румъния. В съответствие с изискванията на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ), тези споразумения предвиждат навременно уведомяване и взаимодействие между страните в случай на ядрена или радиационна извънредна ситуация. С Турция има подписани споразумения за действие при бедствия и извънредни ситуации, и проекти за подробно планиране, които подпомагат оказването на съвместна помощ и сътрудничеството. В допълнение, България си сътрудничи тясно и с други страни от Югоизточна Европа в областта на намаляването на риска и защитата на критичната инфраструктура.

Също така се развива и трансгранично сътрудничество между пограничните общини и региони в съседните страни (Румъния, Гърция, Сърбия, и Турция), които споделят едни и същи рискове. Изпълнени са редица проекти на ЕС (например по Interreg и Европейската програма за териториално сътрудничество „България-Гърция“) за адресиране на различни въпроси за намаляване на риска от бедствия, като оценка на риска от наводнения и картографиране, намаляване на риска от наводнения и превенция на ерозията по бреговете на реките.

Добра практика:

- България участва активно в учения, програми, работни групи за формиране на политиката в тази област и обмени по линия на Механизма за гражданска защита на Съюза.
- България участва в редица двустранни и многостранни рамки, занимаващи се с рисковете от бедствия и използва фондовете на ЕС, включително на общинско и областно ниво.

Препоръки:

- Подобрете международното сътрудничество чрез:
  - Подписване на двустранни споразумения с (останалите) съседни страни и продължаване на сътрудничеството по регионални и международни проекти за превенция на бедствията и готовност;
  - Поддържане на ангажираност в рамките на Механизма за гражданска защита на Съюза (например чрез участие в обмен на експерти, съвместни научни срещи и работни групи по теми като превенция и данни за загуби от бедствия).
- Споделете знания и опит по международни проекти и установете сътрудничество с други европейски страни и между експертите на национално, областно и общинско ниво.
- Интегрирайте финансирани от ЕС и други международни проекти, колкото се може повече, в съществуващата система за управление на риска от бедствия и извършете преглед и анализ на тяхното съдържание, за да осигурите по-нататъшното им изпълнение и синергии с национални инициативи и да избегнете раздробяване на усилията.
- Използвайте възможностите, предлагани от Interreg V-A Гърция-България 2014-2020 г., да финансирате дребно-машабна инфраструктура за защита от наводнения, разположена на специфични точки от речните басейни и да осъществите пилотни проекти за подобряване на терена в райони със среден и висок риск от наводнения в трите речни басейна, споделяни от двете страни.

3. Постигане на високо ниво на защита от бедствия: оценка на риска

Подходът на България към оценката на риска е определен в „Наредба за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия“. Наредбата описва процесът на анализ, оценка и картографиране на риска от бедствия. Тя обхваща сеизмичния риск, риска от наводнения, риска от ядрена или радиационна авария, геоложкия риск (свлачища, срутища, активни разломи и други геоложки процеси) и риска от горски пожари.

Основните приоритети в тази област, както е описано в Националната програма за защита при бедствия 2014-2018 г., са анализ, оценка и картографиране на риска от бедствия. Програмата подробно покрива рисковете от бедствия, определени в Наредбата за оценка на риска, упомената по-горе.

През 2014 г., България предостави на Европейската комисия предварителна национална оценка на риска от бедствия. В края на 2015 г., в съответствие със законодателството за защита на населението на ЕС, беше предоставена актуализирана национална оценка на риска от мулти опасност. В допълнение, е прието секторно законодателство за справяне със специфични рискове, обхванати от директиви или регламенти на ЕС и/или международни споразумения (например критична инфраструктура, наводнения, ядрен риск, промишлени аварии, замърсяване на морската среда). Това секторно законодателство, което включва Закона за безопасното използване на ядрената енергия, Закона за опазване на околната среда и Закона за водите, се занимава със специфичните аспекти на процеса по оценка на риска.

Изглежда, че завършването на процеса по оценка на риска ще бъде затруднено, поради проблеми, касаещи съвместимостта на данните и наличието на затруднения при тяхното споделяне между различните организации.

Националната оценка на риска не покрива определени рискове, които потенциално биха могли да имат голямо въздействие в България, като екстремни температури (високи и ниски). В резултат на екстремните температури, през последното десетилетие, в България са регистрирани значителен брой загинали. Очаква се промените в климата да причинят по-чести и изразителни високи температури (т.е. топли вълни). В съчетание със засилената урбанизация и застаряващото население, това ще доведе до повишаване на уязвимостта и следователно по-голям риск. Наредбата не споменава необходимостта от оценка на риска от този вид бедствия и не определя организация, която да е отговорна за извършването ѝ. Също така, този вид бедствия не са споменати и в Стратегията за намаляване на риска от бедствия и в Пътната карта.

Земетресенията представляват основен риск за България. В съответствие с Еврокод 8 са изготвени карти на сеизмичната опасност, покриващи двата препоръчани средни периода на повтаряемост (95 и 475 години) и четири референтни максимални ускорения на земната основа). Има планове, до 2022 г., да се изисква технически паспорт за всяка

сграда. Въпреки това, няма определен орган, който да е отговорен за извършването на оценка на риска от земетресения и който да определя, напътства, координира и извършва мониторинг върху изпълнението на различните необходими структурни и неструктурни дейности за управление на риска от бедствия във всички фази на цикъла за управление на риска от бедствия.

За определени рискове (например наводнения, ядрен и радиационен риск, големи аварии в обекти по Директивата СЕВЕЗО), законодателството включва изисквания за консултации със заинтересованите страни и комуникация относно риска. Изглежда, че, както консултациите със заинтересованите страни, така и комуникацията относно риска се отнасят основно до публикуването на информация на интернет страниците на отговорните министерства и използването на традиционна медия, като вестници и брошури. Съществуват ограничени усилия за предоставяне на информация до обществеността посредством проекти финансирани от ЕС, като DANUBEFLOODRISK, и посредством използването на насърчаващи участието и интерактивни методи, както и обвързването на процеса за оценка на риска с устройственото планиране и развитието на инфраструктурата.

Добра практика:

- За извършването на процеса по оценка на риска, за редица рискове (радиационен и ядрен риск, риск от наводнения, свлачища), са определени специализирани организации в министерствата или независими агенции. Следва се международната методология и тази на ЕС.
- Различни заинтересовани страни, включително академичните институции и частните организации, са включени в процеса по оценка на риска, работейки заедно с отговорните министерства.
- Между отделни министерства са въведени меморандуми за разбирателство за споделяне на актуална информация за определени уязвими групи, която да се използва при оценките на риска.

Препоръки:

- Изгответе оценка на риска от всички опасности, основавайки се на съществуващите секторни оценки на риска от бедствия. Определете отговорна организация за всеки един риск и формирайте специална работна група, докладваща на Националната платформа за намаляване на риска от бедствия, която да координира националната оценка на риска.
- Включете идентифициране на риска, анализ на риска, съобразяване на риска и оценка на капацитета в националната оценка на риска. Наред с останалото, това следва да се отнася и за:
- Насоките на ЕС за оценка и картографиране на риска³ и за оценка на способността за управление на риска⁴;

³ [Risk assessment and mapping guidelines for disaster management](#), Commission Staff Working Paper, SEC(2010) 1626.

⁴ [Risk management capability assessment guidelines](#), Commission Notice, OJ C261, 8.8.2015.

- По възможност също стандартите ISO 31000: Управление на риска — принципи и насоки (ISO 31000:2009) и Управление на риска — техники за оценка на риска (ISO 31010:2009).
- Използвайте резултатите от оценката на риска, на базата на които да изготвите цялостен план за развитие на капацитета.
- Разработете по-широкообхватен и стратегически подход към идентифициране на риска, посредством вземането предвид на нови и възникващи рискове, като екстремни температури, ефектите от промяната в климата и въвеждане на „сканиране на хоризонта“. Каскадните ефекти и зависимости също трябва да бъдат взети предвид, включително „natech“ сценарии (природни бедствия пораждащи технологични бедствия), като наводнение в големи промишлени съоръжения по Директивата СЕВЕЗО, ядрени електроцентрали и друга критична инфраструктура.
- Свържете националната оценка на риска⁵ с оценките на риска извършени на общинско и областно ниво, например чрез предоставяне на бланки и насоки или съвместно обучение. Например, по Директивата за наводненията, общинските и областни оценки на риска могат да бъдат интегрирани в националната оценка на риска.
- Разработете функционираща междуведомствена система за събиране и управление на данни с цел да се създаде база данни за загуби от бедствия, в съответствие с „Ръководство за записване и споделяне на данни за щети и загуби от бедствия“ на Центъра за съвместни изследвания (JRC). Изпълнете Директивата INSPIRE за обмен на пространствена информация и елиминирайте съществуващите затруднения при споделянето на информация.
- С цел да постигнете общо разбиране на риска, включете публичните власти, частния сектор, граждански организации и широката общественост в процеса по оценка на риска на национално, областно и общинско ниво.
- Продължете и засилете трансграничното сътрудничество със съседните страни в областта на оценката на споделените рискове, като наводнения.
- Организирайте обучения или семинари по управление на риска за заинтересованите страни от публичния и частния сектор и всички съответни заинтересовани страни, които са изложени на рискове. Това би повишило обществената осведоменост и участието на всички слоеве на обществото във фазите на комуникация и консултация (виж ISO 31 000).
- Създайте орган, който да контролира техническото състояние на стените и съоръженията на язовирите[1], за да въведете регулаторна структура, която да осигури, че собствениците на язовири се придържат към своите отговорности, съгласно изискванията за безопасност на язовирите. Органът, контролиращ техническото състояние на стените и съоръженията на язовирите, в координация с ГДПБЗН, ще е необходимо да създаде рамка, даваща насоки за оценка на риска, и да координира аварийното планиране между съответните организации, за да осигури интегрирана система, включваща планове, обучения, учения и извлечени поуки, както и информация до обществеността.

⁵ Commission Staff Working Paper: Risk Assessment and Mapping Guidelines for Disaster management, SEC(2010) 1626 final (17899/10).

- Създайте орган, който да координира оценката на риска от земетресения и да осъществява мониторинг върху изпълнението на различните необходими дейности за управление на риска (структурни и неструктурни). Органът може да бъде подпомогнат по всички въпроси, касаещи земетресенията, от научни консултативни комитети (например мониторинг на сеизмичната опасност, строителни норми, проучване).
- Извършете микро-зонални проучвания и изобщо проучвания относно уязвимостта на сградния фонд при земетресения, особено на публичните сгради (училища, болници и критични обществени услуги).

4. Постигане на високо ниво на защита от бедствия: планиране на управлението на риска

Цел 3 — Постигане на високо ниво на защита от бедствия: планиране на управлението на риска. Намалвяване на основните рискови фактори посредством структурни и неструктурни мерки за гарантиране на физическа, икономическа, екологична, социална устойчивост на хора, общности, страни и техните активи

Планове за управление на риска

България е извършила обща класификация на рисковете и опасностите, установени в националната оценка на риска и законодателството. Плановете за защита при бедствия са задължителни за земетресения, наводнения и радиация. Планирането се извършва на общинско, областно и национално ниво. Въпреки това, планирането на управлението на риска все още не е завършено и няма процедура за комбиниране на различни секторни планове на национално ниво.

Плановете за управление на риска от наводнения трябваше да бъдат изготвени от четирите басейнови дирекции на Министерство на околната среда и водите до края на 2015 г. Плановете за управление на риска за другите бедствия ще бъдат изготвени през 2016 г.

Всички дейности по планиране на управлението на риска, като цяло, са включени в програмата и бюджета на различните министерства. Финансирането на подобни дейности се определя от комисия към Министерски съвет. Ако някое министерство реши, че се нуждае от допълнително финансиране, може да подаде молба до Министерство на финансите.

Плановете за управление на риска предвиждат разпределение на отговорностите отгоре-надолу. Изискванията за изготвяне на доклади, мониторинг и публична информация са подробно описани в тези планове, както и категорията и нивото на рисковете и съществуващите мерки за противодействието им. Областните и общински планове за действие за намаляване на риска ще бъдат изготвени след изготвянето на Националния план за управление на риска от бедствия.

Критична инфраструктура

Общо 19 ключови сектора на критична инфраструктура съществуват в България. Отговорните министерства са създали постоянни работни групи за изготвяне на методология за планиране на управлението на риска. Собствениците/операторите на критичната инфраструктура трябва да извършат процеса по оценка на риска, използвайки методика, разработена от министерствата. След това те изготвят планове за управление на риска с цел намаляване на риска от бедствия и защита на населението. Министерството на вътрешните работи координира определянето на критичната инфраструктура и нейните обекти. Необходимата информация за критичната

инфраструктура се събира от областните управители и общините, а Министерството на вътрешните работи я обобщава и поддържа база-данни за критичната инфраструктура и нейните обекти.

Собствениците/операторите на критичната инфраструктура извършват оценката на риска на определената критична инфраструктура и нейните обекти. Въпреки това, ако е необходимо, собствениците/операторите на критични инфраструктури могат да разполагат и с външни експерти, които да извършат оценката на риска. Собственикът/операторът изготвя план за сигурност за всяка критична инфраструктура. Тези планове се утвърждават от съответните министерства и се актуализират всяка година.

Всяка година точката за контакт по критичната инфраструктура информира Европейската Комисия относно броя на определените критични инфраструктури по смисъла на Директивата на ЕС за критичната инфраструктура. Въпреки това, към момента България не е определила никаква европейска критична инфраструктура. Също така, на всеки две години съответното министерство изпраща до Европейската Комисия доклад относно видовете уязвими области, заплахи и рискове, открити в различните сектори на критичната инфраструктура.

Финансиране от ЕС

България също така получава финансиране от европейския Кохезионен фонд. Финансирането покрива адаптиране към климатичните промени и превенция на риска. За периода 2014-2020 г. България планира да осигури по-добра защита от наводнения и да намали риска от свлачища за 2.8 млн. души. За този приоритет е налично финансиране в размер на 67 млн. евро.⁶

Застраховка

Достатъчното финансиране на управлението на риска от бедствия е необходима част от по-широк набор от решения за изграждане на общество, устойчиво на бедствия и климатични промени. Приносът на застраховането към намаляването на риска и адаптирането към промените в климата в България е все още слаб. Това се дължи на:

- Недостатъчно налична информация за потенциалните клиенти;
- Ниско ниво на застраховане;
- Цялостно подценяване на рисковете;
- Недостиг на съответния финансов капацитет.

---

⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/bulgaria

Въпреки, че е реализиран известен напредък по отношение на разпространението на застраховането и моделирането на наводнения, размерът на застрахованото население остава изключително малък. Повечето застрахователни полици на домакинствата включват защита от наводнения, но по-малко от 10 % от всички домакинства са застраховани. Въпреки това, има потенциал застраховането да започне да играе все по-голяма роля в процеса на подобряване на информираността за риска и готовността при бедствия.

Добра практика:

- По силата на меморандум за разбирателство (MoU), между министерството на вътрешните работи и министерството на здравеопазването, на всеки шест месеца, се обменят данни, с които да се подпомогне процеса по оценка на риска и планирането при извънредни ситуации.

Препоръки:

- Използвайте плановете за управление на риска за набелязване на цели за намаляване на риска и приоритети и действия за управление на риска. В този процес трябва да бъде включен и план за намаляване на риска, мониторинг, оценка и докладване.
- Създайте работна група, например към Националната платформа за намаляване на риска от бедствия, която да координира дейностите по управление на риска от бедствия. Тези дейности и тяхното приоритизиране трябва да произтичат от националната оценка на риска или от тази на мулти опасността.
- Разширете участието на заинтересованите страни чрез включване на частния сектор и неправителствени организации (НПО) в процеса на управление на риска. Така например, транспортни или спедиторски компании могат да бъдат поканени да участват в учение за управление на риска. По-тясно сътрудничество с Червения кръст в тази област би подпомогнало това развитие.
- Изгответе национални насоки, които да се използват при планирането на управлението на риска на общинско и областно ниво (виж препоръките за оценка на риска в глава 3).
- Изгответе повече споразумения за обмен на данни между министерствата и ведомствата. Данните, получени по силата на тези споразумения, могат да се използват в оценките на риска.
- Разпространете информацията относно различните етапи на Директивата за наводненията на областно и общинско ниво с цел подобряване на готовността при наводнения. Информацията, включваща опасността от наводнения и карти на риска, както и плановете за управление на риска от наводнения, е особено важна за областните и общинските власти при вземането на мерки за намаляване на риска от бедствия. Информацията е много важна и за широката общественост, тъй като й помага да е наясно с риска от наводнения и необходимостта да се защити.

- Интегрирайте подходящите части от ISO 22301 — Управление на непрекъснатостта на бизнеса. Това би помогнало за създаването на система не само за защита и намаляване на вероятността от бедствия, но и би гарантирало, че структурите изготвят планове за непрекъснатост на бизнеса и/или планове за управление на риска, които да им позволят да се възстановят след разрушителни инциденти.
- Повишете защитата на критичната инфраструктура на базата на националната оценка на риска и разширете обхвата на критичната инфраструктура, така че да се включат и жизненоважни социални функции. Директивата и програмата на ЕС за критичната инфраструктура могат да бъдат използвани като основа.
- Разработете планове за защита на критичната инфраструктура, вземащи предвид алтернативни доставчици или сценарии, например за енергийни доставки; организирайте обучение и тренировки в съответствие със сценариите на риска; използвайте изискванията относно извършването на проверки и докладване от страна на операторите и собствениците на критична инфраструктура, за да сте информирани за предприетите мерки за намаляване на риска.
- Проучете, съвместно със застрахователната индустрия, ролята на застраховките срещу бедствия в процеса на повишаване на осведомеността относно риска и убеждаването за въздържане от рисково поведение.
- Установяване на по-структуриран и предвидим подход към финансиране на оценката на риска и планирането на управлението на риска.

5. Повишаване на готовността за реагиране при бедствия

Цел 4 — Повишаване на готовността при бедствия за ефективна реакция на всички нива

5.1 Правна база и аварийни планове

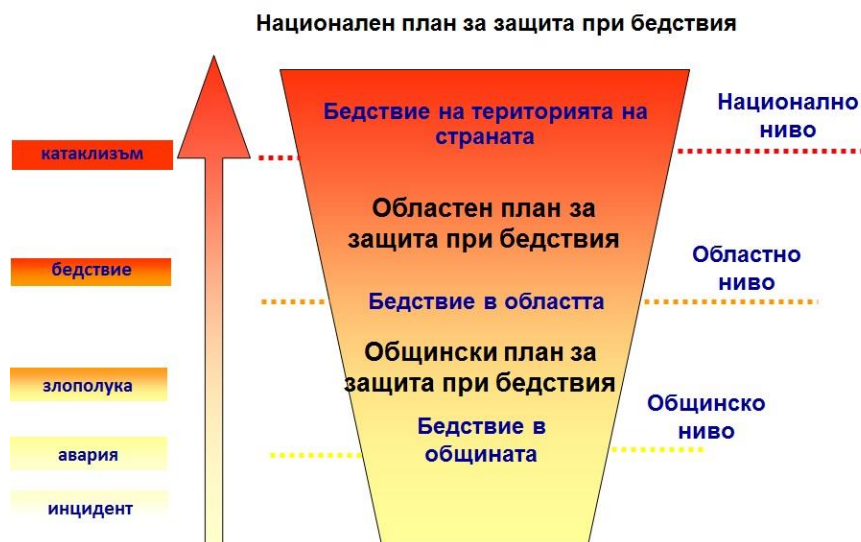
Както вече беше споменато, правната база на системата за реагиране при извънредни ситуации е Законът за защита при бедствия, заедно с останалото секторно законодателство (Законът за водите, Законът за защита на околната среда, Законът за МВР, Законът за безопасно използване на ядрената енергия, Законът за устройственото планиране). Тези закони регламентират ролите и отговорностите на съставните части на Единната спасителна система (ЕСС).

Налице е ясно определена структура, която по време на извънредна ситуация, определя ръководното ведомство за всеки вид бедствие на различните нива на управление (на място, оперативно, стратегическо) и съответните подпомагачи органи. Териториалната структура на ГДПБЗН (чрез своя оперативен център) има отговорността да:

- гарантира 24/7 готовност;
- оповести цялата система;
- координира всички съставни части на ЕСС.

При почти всички видове бедствия, ръководителят на място е от ГДПБЗН. Единствено при епидемии и епизотии водеща роля има друго ведомство, а именно регионалната здравна инспекция и съответно регионалната дирекция за безопасност на храните.

В зависимост от степента на извънредната ситуация, оперативното сътрудничество се осигурява от кмета или областния управител, който ръководи щаба по време на извънредната ситуация. На национално ниво ГДПБЗН има задача да подпомага Министерския съвет в управлението при извънредната ситуация. В допълнение към това, МВР управлява системата 112.

Диаграма 5: Нива на бедствие — Национален план за защита при бедствия на България

Законът определя, че кметът и областният управител могат да обявяват бедствено положение и съответно да ограничават определени права на населението с цел намаляване на въздействието. Това позволява бърза реакция в случай на извънредна ситуация. Въпреки това, не съществуват заложиени критерии за извършване на оценка и вземане решение за обявяване на бедствено положение, което може да доведе до неправилно използване на този важен инструмент.

Основната отговорност за осъществяване на дейности в областта на готовността, като аварийно планиране, обучение и учения на национално, областно и общинско ниво, принадлежи на Министерството на вътрешните работи. На всички нива на публичната администрация съществуват аварийни планове (наречени в българското законодателство „Планове за защита при бедствия“) за три вида бедствия (земетресения, наводнения, ядрени и радиологични аварии).

Националният план за защита при бедствия се изготвя на национално ниво и се приема от Министерски съвет. Областните планове за защита при бедствия произтичат от националният план за защита при бедствия. Те се изготвят от областните служби и се утвърждават от областния управител. По същия начин общинските планове за защита при бедствия се изготвят от общинските служби и се утвърждават от кмета/общинския съвет. Също така, съществуват отговорности по планиране, съгласно ведомственото законодателство (например Законът за водите, Законът за опазване на околната среда и Законът за безопасно използване на ядрената енергия). Изглежда, не съществува ясно правно задължение за регулярно актуализиране и преглед на плановете за защита при бедствия.

Ролята на въоръжените сили е да осигуряват ресурси за оказване на помощ в общ смисъл, както и определени специализирани способности, като въздухоплавателни средства за медицинска евакуация, издирване и спасяване и ограничени способности за гасене на пожари. Това е регламентирано чрез специална наредба между трите министерства (вътрешните работи, отбраната и здравеопазването). По време на извънредни ситуации всяка молба до Министерството на отбраната за мобилизиране на ресурси минава през ГДПБЗН. В допълнение към това, ролята на Българския червен кръст по време на извънредни ситуации, също е ясно определена в действащото законодателство. Неговите отговорности включват планинско спасяване, подпомагане, участие в управлението на бежански лагери и възстановяване.

Процесът на планиране при извънредни ситуации се базира предимно на концепцията за специфично бедствие, отколкото на подход към всички опасности. В резултат на това, плановете не са съобразени един с друг и е налице разкъсаност между различните сектори. Необходими са рамка и основа за засилване на междуведомственото сътрудничество по време на планиращия процес и преодоляване на подхода 'siloes' (съсредоточавайки се само върху една област, преди да се насочи вниманието към друга).

Добра практика:

- Държавната структура, която поема водеща роля в случай на извънредна ситуация за всеки вид бедствие е ясно определена, което е добра основа за ефективна реакция.
- Ролята и процедурите за използване на ресурси на Министерството на отбраната са ясно определени и осигурени чрез ГДПБЗН.
- Ролята на Българския червен кръст е ясно определена в действащото законодателство и същият е добре интегриран в системата за защита на населението.

Препоръки:

- Свържете дейностите за готовност с етапите на превенция и оценка на риска от цикъла за управление при бедствия (виж също глава 1).
- Установете цялостен и съгласуван подход за всички опасности и сектори (например здравеопазване, обучение и транспорт). Подходът трябва да следва международните насоки, практики и стандарти и да гарантира баланс между общото планиране, планиране на основата на сценарий и планиране на специфично място и извънредна ситуация.
- Да се включат и други аспекти, като непрекъснатост на дейността, масови жертви, международна помощ, обучение и учения. Да се създадат ясни насоки за регулярен преглед и актуализиране на аварийните планове, в съответствие с:
  - Констатациите от оценката на риска (напр. честота и сезонност на бедствията);
  - Поуки от операции и учения;
  - Национални или правни изисквания на ЕС.
- Да се създаде механизъм и споразумения за сътрудничество между пострадали общини или области, така че да се гарантира непрекъснатост на дейността.
- Да се разработят насоки за обявяване на бедствено положение. Да се помисли за проверка на съществуващата система, като се комбинират гъвкавост и необходимост от покриване на определени критерии, както и консултиране с по-високите административни нива. Насоките трябва да бъдат част от плана за защита при бедствия.

5.2 Обучение и изграждане на способности

Редица институции са отговорни за обучението по управление при бедствия. Набелязани са нуждите от обучение и впоследствие са разработени нови курсове на обучение, на ad-hoc принцип, във всяка отделна организация. Академията на Министерство на вътрешните работи има факултет, специализиран в областта на пожарната безопасност и защитата на населението, който присъжда бакалавърска и магистърска степен по пожарна и аварийна безопасност и управление при кризи и предлага докторски програми. Центърът за специализирана и професионална подготовка по пожарна безопасност и защита на населението, разположен във Варна, предоставя начално професионално обучение, квалификация и преквалификация за служители на ГДПБЗН и доброволци. Посещението в Центъра за професионална подготовка на ГДПБЗН в Монтана, по време на партньорската проверка, даде възможност за запознаване с

начина на обучение на различните части на ЕСС, с акцент върху специализираното професионално обучение по ХБРЯЗ и издирване и спасяване.

Националният учебен център участва активно в международни обучения и учения в рамките на ЕС, но също така и на НАТО, МААЕ и регионални инициативи. България участва в консорциум, който организира и провежда Курсове за мисия за оценка по Програмата за обучение на ЕС за гражданска защита.

Също така, България е имала активна роля в организирането и участието в редица пълномащабни учения по Механизма за гражданска защита (напр. EU TACOM SEE, EU NUROMEX 2008, EU DANUBIUS 2009, EU EVROS 2010). Тя организира полево учение и планира още едно за 2016 г.

В допълнение към това, България участва в гражданско-военните компютърно-подпомагани учения SEESIM. Те се провеждат от 2002 г. съвместно от структурите за защита на населението и министерствата на отбраната на страните от Югоизточна Европа, по линия на Инициативата на срещи на министрите на отбраната на страните от ЮИЕ (SEDM). Български съоръжения са използвани и за проекти, финансирани от ЕС, свързани с аспекти на ХБРЯЗ (DITSEF, EMERSYS).

Наскоро е изградена система от доброволци, която към настоящия момент се развива в редица общини. Системата, която е под контрола на всеки кмет, е насочена към повишаване на способностите за реагиране във фазата на реакция при извънредна ситуация. Мерките, свързани със създаването на системата, изискванията за обучение, обезщетенията и застраховките са описани в законодателство.

Снимка 2: Национален център за обучение в Монтана

Добри практики:

- От ГДПБЗН е направен анализ на реагирането при мащабни извънредни ситуации и резултатите са използвани за планиране на курсове за обучение. Така например след наводненията през 2014 г. са набелязани пропуски в ученията за спасителни дейности в бързо течащи води. По този вид дейност е разработен специален курс на обучение и програма за изграждане на способности за личния състав на ГДПБЗН.
- Благодарение на активната роля и участието на България в международни курсове за обучение и учения в рамките на ЕС, а също така и като част от НАТО и регионални инициативи, личният състав има международни контакти и възможности за запознаване с множество иновативни методи по въпроси, свързани с готовността при бедствия.

Препоръки:

- Разработете подход за обучение, който е свързан с цялостния интегриран, мултидисциплинарен и съгласуван подход за управление на риска от бедствия, в това число чрез изготвяне на обучителни програми за повишаване на знанията и информираността относно целия цикъл за управление на риска от бедствия сред личния състав на ЕСС.
- Уверете се, че обучителните курсове, разработени за отстраняване на пропуските в способностите, установени по време на операции, са свързани и с придобиването на необходимото оборудване с цел по-голяма ефективност на ЕСС.
- Изгответе национална стратегия и програма за учения по защита на населението. Изгответе наръчник за планиране, провеждане и оценка на учения, както и обучителен курс на тази тема.
- Използвайте системата за обучение, за да насърчите сътрудничеството между различните заинтересовани страни от публичните институции, частния сектор и неправителствените организации чрез организиране на съвместни практически дейности като компютърно-симулирани учения и семинари. Би било полезно да се разработи специална програма за обучения и учения, свързана със следващите планове за управление на риска от наводнения (например обучение на персонала по специфични теми, като опасност от наводнения и карти на риска от наводнения).
- Създайте цялостна съгласувана система за извлечени поуки, базираща се на учения и операции, резултатите от която впоследствие да бъдат използвани в обучението и планирането. Системата трябва да функционира на общинско, областно и национално ниво, в междуведомствен формат, и да предоставя добра основа за изготвяне на реалистична програма за изграждане на способности. Знанията и опитът от участие в международни обучителни курсове и учения биха могли да бъдат по-широко споделяни.
- Насърчете сътрудничеството между различните институти за обучение, в това число Академията на МВР и центрoвете за обучение. Специален акцент трябва да бъде поставен върху програмите за изграждане на способности на общините.
- Обмислете включването на концепциите за риска в определени университетски курсове (например инженерни, природни науки и т.н.).
- Разширете сертифицирането на екипи за реагиране при извънредни ситуации в съответствие с международните насоки, например Насоките на INSARAG за издирване и спасяване.

5.3 Система за ранно предупреждение и оповестяване

ГДПБЗН отговаря за експлоатацията на системата за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС на национално, областно и общинско ниво, съобразно техните планове за защита при бедствия. Националната система за ранно предупреждение и оповестяване има два контролни центъра: национален контролен център в Националния оперативен център (НОЦ) в София и алтернативен център в Бургас. Има и регионални центрове в Оперативните центрове на РДПБЗН.

ГДПБЗН, също така, управлява системата за оповестяване на населението. Системата може да бъде активирана на национално, областно или общинско ниво и използва звукова сирена. Към настоящия момент тя покрива около 25 града, 10 от общо 28 области и района на АЕЦ или 25-30 % от населението. В районите, които не са покрити от система, оповестяването се извършва с други методи, например посредством използване на мегафони и/или от врата на врата.

Системата за ранно предупреждение може да бъде активирана от Министерство на вътрешните работи. Системата се тества два пъти годишно и резултатите се анализират на централно ниво. Съгласно съществуващите планове и сценарии, съществуват предварително записани съобщения за информиране на обществото, които гарантират максимална ефективност при разпространяването на информацията. Доколкото разбрахме има възможност да бъдат записани съобщения, специфични за дадена ситуация. Също така, определен брой системи за ранно предупреждение са споделени между водеща организация и ГДПБЗН. Например, в случай на ядрена авария в АЕЦ Козлодуй има ясни процедури за информиране на всички заинтересовани лица, в зависимост от нивото на техния приоритет.

Във връзка с предупрежденията за наводнения, съществува централизирана система за събиране на информация, прогнозиране на рисковете от наводнение и вземане на решение за изпращане на ранно предупреждение за наводнения, свързани с язовири. Въпреки това, обаче, към настоящия момент, не е ясно до каква степен функционира системата за ранно предупреждение при наводнения.

Добра практика:

- Съществува система за оповестяване на органите на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС на национално, областно и общинско ниво. Системата се експлоатира от ГДПБЗН.
- Системите за ранно предупреждение, изградени от отговорната структура за всяка опасност, са споделени с Оперативния център на ГДПБЗН. Това спомага за създаването на обща картина на опасностите сред ангажираните организации.
- Съществуват ясни процедури за приоритетно информиране на всички структури, имащи отношение към ядрени аварии.

Препоръки:

- Обмислете изграждането на подход за ранно предупреждение при всякакъв вид опасности, който да гарантира навременно разпространяване на информация до общностите.
- Набележете допълнителни методи за разпространение на съобщения за ранно предупреждение, извън съществуващата сиренна система, както и за предоставяне на съгласувано съобщение по всички канали, като се гарантира и метод за комуникация, в случай на загуба на мобилната мрежа.
- Създайте централен орган, контролиращ различните аспекти на безопасността на язовирите, включително наблюдението на нивото на водите и съответната система за ранно предупреждение.
- Направете анализ и преглед на способностите на операторите на 112 и мобилните оператори за използване на системата на мобилните телефони и текстови съобщения, за предоставяне на информация при извънредна ситуация.
- Обмислете как да се намали броя на фалшивите позвънявания на телефон 112, в т.ч. и чрез медийни кампании, подчертаващи неблагоприятните последици от това поведение.
- Включете въпросите за ранното предупреждение в двустранните споразумения със съседните страни.

5.4 Международна помощ

България е член на Механизма за гражданска защита на Съюза, който улеснява сътрудничеството между европейските държави в областта на защитата на населението. Механизмът на ЕС има за цел да подобри превенцията, готовността и реагирането и предоставя възможност за активно международно сътрудничество в областта на защитата на населението. Той, също така, включва редица двустранни споразумения със съседни страни.

Понастоящем, България разработва план за помощ от страната-домакин, в съответствие с Насоките на ЕС. Пътната карта на Стратегията за намаляване на риска от бедствия признава необходимостта от интегрирани и цялостни насоки за планиране.

Добра практика:

- Оперативният център на ГДПБЗН е определен като единна 24/7 точка за контакт във връзка с международни искания на помощ за защита на населението.
- Процедурите за помощ от страната-домакин се познават и използват. Съгласуван план за помощ от страната-домакин е разработен в съответствие с Насоките на ЕС.

Препоръки:

- Въпросът за получаване и оказване на международна помощ, както и насоките за помощ от страната-домакин следва да бъдат включени в националните, областни и общински планове за защита при бедствия. Това също би повишило информираността и знанията относно концепцията за помощ от страната-домакин и нейните процедури сред служителите на областните и общински власти.
- Повишете капацитета за получаване и използване на международна помощ чрез организиране на обучение на личния състав да действа като служители за връзка по време на извънредни ситуации; създаване на ”банка кадри” от обучен персонал на областно и общинско ниво, особено в райони, където се очаква, че ще има нужда от приемане на международна помощ.

6. Повишаване готовността за реагиране при бедствия — обществена осведоменост

Цел 5 — Използване на знанията, иновациите и обучението за изграждане на култура на безопасност и устойчивост на всички нива

6.1 Обществена осведоменост и образование

Пътната карта на Стратегията за намаляване на риска от бедствия набелязва много дейности за обучение и повишаване на информираността на обществото. През последните години са разработени много образователни програми и дейности. Насърчават се националните и областни състезания. Успешен пример е конкурсът „С очите си видях бедата“, провеждан по линия на Споразумението EUR-OPA към Съвета на Европа.

Съществуват планове за изграждане на няколко центъра за обучение на обществото. Те имат за цел повишаване на устойчивостта на обществото, подпомагане промяната в поведението и гарантиране, че населението разбира превенцията и реагирането при бедствия, както и фазата на възстановяване. Разработва се програма за създаване на доброволни формирания, които да подпомагат общините и да повишават техните способности за реагиране при извънредни ситуации.

Добра практика:

- В училищата се провежда обучение по информираност относно рисковете, а инструменти, като национални и областни състезания се използват за повишаване на участието и предизвикване на интерес.

Препоръки:

- Разработете интегрирана стратегия за информираност за рисковете от бедствия на основата на анализ на различните дейности, които се провеждат понастоящем. Стратегията трябва да включва резултатите от оценката на риска и да е насочена и към нови възникващи рискове напр. екстремни климатични условия в резултат на промените на климата (като горещи вълни и обилни валежи).
- Определете отговорна структура и създайте платформа, където всички национални, областни и общински заинтересовани страни могат да обменят информация и добри практики. Това ще гарантира координиран подход от страна на властите.
- Свържете програмите за информираност на обществото със структурните мерки за намаляване на риска от бедствия.
- Направете оценка на общественото разбиране на рисковете и ефективността на вече проведените програми и инициативи, например програмите, насочени към уязвимите групи от населението.
- Обмислете разширяване на целевите групи на обществените кампании за осведоменост относно риска: младите хора вече са включени в целева група, но други уязвими групи, като например възрастните хора, хората с увреждания и туристите също биха могли да бъдат включени в списъка. Важно е да се включат и всички опасности.

- Обмислете разширяване на целевите групи на обществените кампании за осведоменост относно риска: младите хора вече са включени в целева група, но други уязвими групи, като например възрастните хора, хората с увреждания и туристите също биха могли да бъдат включени в списъка. Важно е да се включат и всички опасности.
- Помислете как да се използва новата система на доброволчество на местно ниво, в унисон с Българския червен кръст и способностите на други неправителствени организации и организации на гражданското общество, работещи във всички фази на управлението на риска от бедствия на областно и общинско ниво.
- Направете анализ как България може да използва ресурсите на мулти-организационните екипи от служители, персонал за реагиране при извънредни ситуации и технически експерти при подготовката и предоставянето на информацията относно рисковете на населението. Това ще направи процеса по-ефективен.
- Изгответе областни и общински карти и планове, достъпни за обществото, и разработете информационни продукти, като интернет страници, брошури и материали за училищата, които да помагат на обществото да се защитава.
- Направете картите на опасностите и рисковете от наводнения и информацията относно плановете за управление на риска от наводнения достъпна за обществото. Това ще повиши неговата информираност относно риска от наводнения и ще му помогне да предприеме свои мерки за превенция и готовност.
- Наблюдавайте и използвайте социалните мрежи за разпространение на информация до общностите преди, по време на и след извънредни ситуации.
- Използвайте финансиране по програми на ЕС, програмата на Международната стратегия на ООН за намаляване на бедствията „Да направим градовете устойчиви” и други инициативи по линия на инициативата „100 устойчиви града” на Фондация Рокфелер.

Фигура 3 Международен конкурс за детска рисунка „С очите си видях бедата”

6.2 Роля на медиите

Медиите играят важна роля за разпространение на съобщения преди, по време на и след извънредна ситуация. В наши дни, в допълнение към традиционните медии, социалните мрежи също имат значима роля в подпомагането на общностите за разбиране на ситуацията и сътрудничеството по време на етапа на възстановяване. Следователно, познаването на социалните мрежи и правилното им използване е особено важно.

При извънредна ситуация, медиите имат задължение да разпространяват официалното оповестяване и информация, предоставени от властите, незабавно и без да ги променят по никакъв начин.

Добри практики:

- Съществува добро сътрудничество между медиите и ГДПБЗН, включително при представяне на работата на Единната спасителна система (ЕСС) на пресата.
- Обучение на журналисти, за да им се предостави практическа информация по въпросите, свързани с радиологични аварии. По време на обученията журналистите участват в реагирането на инцидент, като например такъв, включващ радиационно излъчване от метални отпадъци. Посредством показването на действителни източници на слаба радиация, журналистите се запознават с определени технически аспекти и по този начин стават по-компетентни да разпространяват съобщения по тези въпроси.

Препоръки:

- Осигурете последователен информационен поток от ЕСС към медиите по време на фазата на реагиране.
- Подобрете съществуващите процедури за подпомагане разпространението на съобщения посредством каналите на традиционните медии и чрез социалните мрежи.
- Изгответе програма за национални координирани информационни кампании с единен национален подход, но локален фокус и използване на други комуникационни методи като например местни вестници, които след това могат да адаптират съобщението към всяка една фокусна група.
- Осигурете повече обучения за журналисти по модела на добрата практика и го разширете и до други рискове. Това ще позволи на медиите да разпространяват точна информация за риска по по-коректен начин. Друг ефективен метод за повишаване информираността на медиите е журналистите да бъдат поканени да присъстват на учебни занятия и учения.
- Осигурете медийно обучение за персонала, който е необходимо да се появя пред камера и създайте мрежа от прес-служители от министерствата, които да координират и споделят информация помежду си.

Анекс I Термини и абривиатури

Следващите дефиниции са работни дефиниции, единствено за целите на документите, свързани с партньорската проверка. Те се базират до голяма степен на законодателството и насоките на ЕС. Там, където не съществува официална дефиниция на ЕС са използвани дефиниции на Международната стратегия на ООН за намаляване на бедствията.

Дефиниции

Планиране при извънредни ситуации - процес на управление, който анализира специфични възможни събития или възникващи ситуации, които могат да застрашат обществото или околната среда, и създава предварителни мерки за навременни, ефективни и подходящи реакции на подобни събития и ситуации;

Бедствие - всяка ситуация, която има или може да има сериозно въздействие върху населението, околната среда или собствеността, в т.ч. културното наследство;

Служби за реагиране при извънредни ситуации — набор от специализирани структури, които имат специфични отговорности и цели в обслужването и защитата на населението и собствеността при извънредни ситуации;

Партньорска проверка - инструмент за управление, при който работата на една държава в специфична област (в този случай управление на риска/защита на населението) се оценява на равна основа от партньори, които са експерти от други държави;

Готовност - състояние на готовност и способност на човешки и материални средства, структури, общности и организации, позволяващи им да гарантират ефективна и бърза реакция при бедствия, придобити в резултат на предварително осъществени действия;

Превенция — (i) където е възможно, предотвратяване настъпването на бедствия и (ii) където те са неизбежни, предприемане на стъпки за минимизиране на тяхното въздействие;

Устойчивост - способността на система, общност или общество, изложени на опасности, да устоят, приемат, да се приспособят и възстановят от ефектите на опасността по един навременен и ефективен начин, в т.ч. чрез опазване и възстановяване на техните основни структури и функции;

Реакция - всяко действие, предприето на национално или под-национално ниво при настъпващо бедствие или по време на или след бедствие за справяне с непосредствени неблагоприятни последици;

Способност за управление на риска — способността на страна-членка или нейните области за намаляване, адаптиране към или преодоляване на рискове (въздействия и вероятност от бедствие), идентифицирани при оценката на риска, до нива, приемливи в тази страна-членка. Способността за управление на риска се оценява от гледна точка на технически, финансов и административен капацитет за правилно извършване на:

- (a) оценки на риска;
- (b) планиране на управлението на риска за превенция и готовност;
- (c) мерки за превенция и готовност.

Заинтересовани страни имащи отношение към управлението на риска от бедствия, включват научни общности (в т.ч. инженерни, географски, социални, медицински, икономически и свързани с околната среда науки), практики, бизнес, политици, централни, областни и общински нива на управление и обществото като цяло.

Под-национално ниво - областно или общинско ниво на управление, отговарящо за управление на риска от бедствия.

Абревиатури

Абревиатура	Определение
КИ	Критична инфраструктура
DACEA	Дунавска трансгранична система за оповестяване при земетресение
ЗЗБ	Закон за защита при бедствия
УРБ	Управление на риска от бедствия
EUR-OPA	Споразумение за големи бедствия в Европа и Средиземноморието
ГДПБЗН	Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“
ICPDR	Международна комисия за защита на река Дунав
INSARAG	Международна съветническа група за издирване и спасяване
МААЕ	Международна агенция за атомна енергия
ISO	Международна организация за стандартизация
МВР	Министерство на вътрешните работи
MoU	Меморандум за разбирателство
NFPA	Национална асоциация за противопожарна защита
НПО	Неправителствена организация
НИМХ	Национален институт по метеорология и хидрология
НОЦ	Национален оперативен център
АЯР	Агенция за ядрено регулиране
OECD	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
UNISDR	Международна стратегия на ООН за намаляване на риска от бедствия
ЕСС	Единна спасителна система

Анекс II Преглед на заинтересованите страни

Представители на следните институции бяха включени в партньорската проверка:

- Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – МВР
- Дирекция „Комуникационни и информационни системи“ – МВР
- Дирекция „Отбранително-мобилизационна подготовка“ – МВР
- Главна дирекция „Национална полиция“ – МВР
- Дирекция „Национална система 112“ – МВР
- Министерство на околната среда и водите
- Министерство на труда и социалната политика
- Министерство на отбраната
- Министерство на енергетиката
- Министерство на транспорта, информационните технологии и комуникациите
- Министерство на финансите
- Министерство на здравеопазването
- Министерство на правосъдието
- Министерство на икономиката
- Министерство на земеделието и храните
- Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“
- Държавна агенция „Национална сигурност“
- Агенция за ядрено регулиране
- Български червен кръст
- Националното сдружение на общините в Република България
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството
- Министерство на образованието и науката
- Изпълнителна агенция по горите, Министерство на земеделието и храните
- Българска академия на науките — Национален институт по геофизика, геодезия и география
- Българска академия на науките — Център за национална сигурност и отбрана
- Българска академия на науките — Национален институт по метеорология и хидрология (НИМХ)
- Агенция за борба с градушките
- Химико-технологичен и металургичен университет
- Военна академия „Г. Раковски“
- Университет за национално и световно стопанство
- Агенция „Пътна инфраструктура“, Министерство на регионалното развитие и благоустройството
- „Булгартрансгаз“ ООД
- ЧЕЗ –Разпределение
- ЧЕЗ – България
- Атомна електроцентрала Козлодуй
- Ръководство на националното сдружение на доброволците
- Община Перник
- Геозащита — Перник
- Сдружение на българските застрахователи
- Факултет „Пожарна безопасност и защита на населението“ на Академията на Министерство на вътрешните работи
- Център за професионална подготовка на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“
- Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Добрич
- Областен управител на Област Добрич
- Областни щабове за организиране защитата при бедствия на Област Добрич и град София
- Кметове на Добрич и София
- Общински щаб за организиране защитата при бедствия на Община Добрич

Анекс III Списък на документацията

Следната документация беше използвана за подготовка на проверката:

№	Вид на документа	Заглавие	Редакция
1	Законодателство	Закон за министерство на вътрешните работи	20 февруари 2015
2	Законодателство	Закон за защита при бедствия	27 януари 2014
3	Законодателство	Закон за водите	20 февруари 2015
4	Законодателство	Закон за защита на околната среда	28 ноември 2014
5	Законодателство	Закон за горите	28 ноември 2014
6	Законодателство	Закон за устройство на територията	19 декември 2014
7	Законодателство	Закон за безопасно използване на ядрената енергия	2 август 2013
8	Законодателство	Наредба за условията и реда за функциониране на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт и населението при бедствия и за оповестяване при въздушна опасност	22 юли 2014
9	Законодателство	Наредба за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия	31 юли 2014
10	Законодателство	Наредба за реда, начина и компетентните органи за установяване на критичните инфраструктури и обектите им и оценка на риска за тях	26 февруари 2013
11	Законодателство	Наредба за реда за установяването и означаването на Европейски критични инфраструктури в Република България и мерките за тяхната защита	26 февруари 2013
12	Законодателство	Наредба за условията и реда за провеждане на евакуация и разсредоточаване	20 декември 2012
13	Законодателство	Наредба за реда за изграждане, поддържане и използване на колективни средства за защита	19 февруари 2013
14	Законодателство	Наредба за реда за създаване и организиране на дейността на доброволните формирования за предотвратяване или овладяване на бедствия, пожари и извънредни ситуации и отстраняване на последиците от тях	5 септември 2014

15	Законодателство	Наредба за реда за създаване, съхраняване, обновяване, поддържане, предоставяне и отчитане на запасите от индивидуални средства за защита	19 февруари 2013
15	Законодателство	Инструкция № 81213-955 от 8 декември 2014 за условията и реда за осъществяване на операции по издирване и спасяване	16 декември 2014
16	Законодателство	Наредба за аварийното планиране и аварийната готовност при ядрена и радиационна авария	29 ноември 2011
17	Законодателство	Инструкция № 81213-915 от 1 декември 2014 за условията и реда за осъществяване на оперативна защита при наводнения	1 декември 2014
18	Стратегия	Стратегия за намаляване на риска от бедствия — резюме	2014 – 2020
19	Програма	Национална програма за защита при бедствия	2014-2018
20	Доклад за напредък	България: Доклад за напредъка по изпълнение на рамката за действие Хього (2011-2013)	28 януари 2013
21	Доклад за напредък	България: Доклад за напредъка по изпълнение на рамката за действие Хього (2013-2015)	6 март 2015
22	Презентация	Център за обучение 2014	2014
23	Насока	Насоки — партньорска проверка	Вер. 1.1 — март 2015
24	Насока	Обща рамка за партньорска проверка	Вер.1.1 — март 2015
25	Доклад	Изследване по документи за партньорска проверка България	Вер. 0.1 — април 2015

Анекс IV Обща рамка на партньорската проверка

Партньорските проверки се извършват на базата на стандартни рамки, които ръководят действията на проверяващите при:

- Събиране на информация;
- Анализирание на структурата за управление на риска от бедствия в проверяваната страна и начина, по който тя осъществява своите политики.

Стандартните рамки включват цели, изисквания и индикатори за различни области на управлението на риска от бедствия. Примерни въпроси, включени в тези рамки, могат да бъдат използвани от екипа за партньорска проверка, както в подготвителната фаза, така и по време на мисията. Екипът може да изготви допълнителни въпроси по време на проверката.

Основните компоненти на политиката, предмет на проверка, са целите и в по-малка степен изискванията. Следователно въпросите от проверката трябва да са тясно свързани с целите, особено с тези, при които първоначално получената информация не е била достатъчно ясна или е показала празноти. Индикаторите покриват широк спектър от политики, инструменти и методологии и могат да бъдат използвани от проверяващите за идентифициране на:

- Примери на добри практики;
- Области, нуждаещи се от подобрене;
- Възможни празноти.

Индикаторите не представляват „контролен списък“, по който страната трябва да бъде формално оценявана.

Номер	Основни индикатори
	Обща цел на проверката: Интегриран, междусекторен и обхващащ множество опасности подход към управлението на риска от бедствия (УРБ), имащ силни елементи на превенция и готовност и функциониращ на национално, областно и общинско ниво
	Цел 1: Интегриран подход към УРБ: Гарантирайте, че управлението на риска от бедствия е приоритет на национално, областно и общинско ниво със силна институционална база за изпълнение
	Примерни въпроси: - Създадени ли са законодателни и/или регулаторни мерки за управление на риска от бедствия? Каква регулаторна рамка е въведена ? - Какви са поуците от минали бедствия и как рефлексират върху правните и регулаторни рамки? - По какъв начин са използвани (международните) национални практики и опит при разработването и оценката на политиките на страната за управление на риска от бедствия? - Каква е ролята и отговорността на национално ниво по отношение на управлението на риска от бедствия? - Каква е ролята и отговорността на областно ниво по отношение на управлението на риска от бедствия? - Каква е ролята и отговорността на общинско ниво по отношение на управлението на риска от бедствия - Как са включени заинтересованите страни и съседните държави в системите за ранно предупреждение? - Какви процедури за сътрудничество и обмен на информация със съседни страни съществуват?

- В кои проекти на ЕС за управление на риска от бедствия участват органите на национално, областно и общинско ниво?	
1.1 Съществува национална политика и правна рамка за управление на риска от бедствия	
1.1.1	Стратегия: Стратегия относно политика за сигурност и безопасност, основана на международните насоки за намаляване на бедствията и защитата на населението (ООН, ЕС, ОИСР и т.н.) е приета от парламента или правителството
1.1.2	Платформа за намаляване на риска от бедствия: <ul style="list-style-type: none"> • Националната структура за управление на риска от бедствия е ясно определена; • Създадена е и функционира мулти-секторна платформа за намаляване на риска от бедствия с ясно разпределение на задачите на национално, областно и общинско ниво и ясни сфери на отговорност
1.1.3	Национално законодателство за УРБ: Действащо законодателство на национално ниво за УРБ. Законодателството определя задълженията на национално, областно и общинско ниво и дефинира условията за сътрудничество и координация между различните държавни органи и сектори. Законодателството е основано на принципи за мулти-секторно и междудисциплинарно участие на публичния, частния сектор и гражданското общество
1.1.4	Сътрудничество: УРБ е разработено в сътрудничество със съответните заинтересовани страни като научните общности (в т.ч. социални, здравни, икономически науки и науки за околната среда), практики и бизнеси, хора в риск и политици. Традиционното и местно знание допълва научните познания при разработването и осъществяването на политиките, плановете и програмите
1.1.5	Изпълнение: Националните планове се изпълняват за постигане на кратко-, средно- и дългосрочни цели на управлението на риска от бедствия. Плановете имат цели, индикатори и времеви рамки
1.1.6	Оценка: Съществува механизъм за наблюдение, периодична оценка, гарантиране на съответствие и публично докладване относно напредъка на всички публични и частни заинтересовани страни във връзка с националните планове и политики
1.1.7	(Международни) поуки: Поуките от инциденти у дома и в чужбина, променените рискове и измененията в международни споразумения срочно се отразяват във вътрешното правно пространство
1.2 Отговорностите и способностите за УРБ са децентрализирани на областно ниво	
1.2.1	Отговорности на областно ниво: Определени са области на отговорност във връзка с УРБ на областно ниво
1.2.2	Областна платформа за намаляване на риска от бедствия: На областно ниво е създадена платформа за намаляване на риска от бедствия с цел планиране и осъществяване на дейности по УРБ
1.2.3	Сътрудничество: Областното управление на риска от бедствия е разработено в сътрудничество със съответните заинтересовани лица
1.2.4	Изпълнение: Областните планове се изпълняват за постигане на кратко-, средно- и дългосрочни цели на управлението на риска от бедствия. Плановете имат цели, индикатори и времеви рамки
1.2.5	Оценка: Съществува механизъм за наблюдение, периодична оценка, гарантиране на съответствие и публично докладване относно напредъка на всички публични и частни заинтересовани лица във връзка с областните планове и политики
1.3 Отговорностите и способностите за УРБ са децентрализирани на общинско ниво	
1.3.1	Отговорности на общинско ниво: Определени са области на отговорност във връзка с УРБ на общинско ниво
1.3.2	Общинска платформа за намаляване на риска от бедствия: На общинско ниво е създадена платформа за намаляване на риска от бедствия с цел планиране и осъществяване на дейности по УРБ
1.3.3	Сътрудничество: Общинското управление на риска от бедствия е разработено

	в сътрудничество със съответните заинтересовани лица
1.3.4	Изпълнение: Общинските планове се изпълняват за постигане на кратко-, средно- и дългосрочни цели на управлението на риска от бедствия. Плановете имат цели, индикатори и времеви рамки
1.3.5	Оценка: Съществува механизъм за наблюдение, периодична оценка, гарантиране на съответствие и публично докладване относно напредъка на всички публични и частни заинтересовани лица във връзка с общинските планове и политики
1.4 Международното сътрудничество се осъществява в областта на управлението на риска, ранното откриване и предупреждение. Прилагат се добрите практики и научни постижения на различни държави	
1.4.1	Научни разработки: Академичните и изследователски институти: <ul style="list-style-type: none"> • Акцентират върху променливия характер на риска и сценарии в средносрочен и дългосрочен план; • Увеличават изследванията за приложения на общинско ниво и подкрепят дейностите на местните общности и власти; • Подкрепят преплитането на политика и наука за ефективно вземане на решения
1.4.2	Статистически данни: Статистическите данни, подпомагащи наблюдението и управлението на риска се използват и прилагат в ранното предупреждение. Създадени са статистически бази данни
1.4.3	Регионално сътрудничество: Съществува регионално трансгранично сътрудничество и сътрудничество между страните за наблюдение на рисковете и оценка на трансграничните въздействия. Съществува взаимен обмен на информация и сътрудничество за ранно предупреждение
Цел 2 – Постигане на високо ниво на защита срещу бедствия: оценка на риска. Оценка (определяне, оценка и наблюдение) на рисковете от бедствия на общинско, областно и национално (международно) ниво	
Примерни въпроси:	
<u>Оценка на риска</u>	
- Има ли актуална оценка на риска? Кои основни рискове са идентифицирани в оценката на риска?	
- Как е разработена оценката на риска: <ul style="list-style-type: none"> — кой взе участие? — каква методология е използвана? — как заинтересованите страни участват в разработването на оценката на риска? 	
- Как се прилагат резултатите от оценката на риска?	
- Как и с кого се споделят резултатите от оценките на риска?	
<u>Оценка на способностите</u>	
- Какви административни управленски способности за осъществяване и актуализиране на оценките на риска съществуват?	
- Какви технически управленски способности за осъществяване и актуализиране на оценките на риска съществуват?	
- Какви финансови управленски способности за осъществяване и актуализиране на оценките на риска съществуват?	
Съществува и се използва съгласувана система на национални, областни, общински, трансгранични и секторни оценки на риска за постигане на добро разбиране относно рисковете в проверяваната страна (членка)	
2.1.1	Рамка: Оценката на риска се вписва в цялостна рамка
2.1.2	Оценка на риска: В различните нива на управление и в различни сектори са налични актуални оценки на риска от различни опасности, основани на единна методология, като същите са свързани със стратегии/планове за адаптиране към климатичните промени
2.1.3	Включване на съответните мрежи: Националните оценки на риска трябва да имат за цел да накарат съответните участници да постигнат общо разбиране относно методологията за оценка на риска, съществуващите рискове и съответния им приоритет [еднакви изисквания за областните, общински и секторни оценки на риска]

2.1.4	Методология за оценка на риска: Постигнато е споделено разбиране относно обхвата на считаните за уместни рискове, както и степента на сериозност, при която планирането на готовност се счита за подходящо
2.1.5	Идентифициране на риска: Националната оценка на риска се базира на солидна идентификация на риска: откриване, разпознаване и описание на рискове
2.1.6	Анализ на риска: За всеки риск или сценарий на риск, набелязан по време на предходния етап на идентифициране на риска, процесът по анализиране на риска извършва подробна (и ако е възможно количествена) оценка на вероятността от неговото настъпване и тежестта на потенциалните въздействия
2.1.7	Оценка на риска: Резултатите от анализа на риска се сравняват с критериите на риска с цел да се определи дали рискът и/или неговият мащаб са приемливи или в рамките на допустимото
2.1.8	Съгласувана система: Системата за оценки на риска показва съгласуваност между различните нива на управление и между различните сектори
2.2 След изготвянето на националната оценка на риска и картите, включените в този процес структури, трябва да се стремят да направят връзка, по подходящ начин, с последващия процес на управление на риска	
2.2.1	Оценка на способностите: Оценката на риска е последвана от анализ на капацитета и планиране на способностите
2.2.2	Препоръки: В резултат на оценката на риска се формират специфични препоръки относно съответни области на политика (ако това е уместно)
2.2.3	Изпълнение: Изпълнението на препоръките е гарантирано; включени са съответните заинтересовани страни
2.3 Изготвянето и резултатът от (националните) оценки на риска са прозрачни и ясни за заинтересованите страни и за широката общественост (с изключение на чувствителната информация)	
2.3.1	Оповестяване на риска: Сценариите на потенциални рискове се публикуват за информиране на обществото
2.3.2	Консултации със заинтересованите страни: Проектите на оценки на риска трябва да бъдат широко консултирани със заинтересованите страни и участници, в т.ч. централните и местни нива на управление и специализираните отдели
2.4 Налични са административни, технически и финансови способности за извършване и актуализиране на оценките на риска	
2.4.1	Рамка: виж индикатор 1.1
2.4.2	Координация: Структура за управление на риска възлага ясни отговорности на всички субекти, участващи в оценката на риска, така че да се избегнат припокривания или несъответствия между отговорности и способности
2.4.3	Експертиза: Експертите, извършващи оценка на риска, имат правомощия и отговорности да осъществяват оценка на риска и са преминали съответно обучение за това
2.4.4	Други заинтересовани лица: виж индикатор 2.1.2/2.3.2
2.4.5	Информация и комуникация: виж индикатор 2.3.1
2.4.6	Методология: виж индикатор 2.1.3
2.4.7	Инфраструктура: Инфраструктурата и съответната информация са налични за извършване на оценка на риска
2.4.8	Финансиране: Финансирането включва определяне, оценка и запазване на средства, необходими за извършване и актуализиране на оценките на риска
Цел 3 – Постигане на високо ниво на защита от бедствия: планиране на управлението на риска. Намаляване на основните фактори на риска посредством структурни и не-структурни мерки за гарантиране на икономическата, екологична, социална и културна устойчивост на хората, общностите, страните и техните активи	

Примерни въпроси:Планиране на управлението на риска

- Как идентифицираните рискове са взети предвид в политиките и планирането?
- Кои ключови области на развитие са от значение: здравеопазване, образование, селско стопанство, КИ, води, управление на екосистеми, жилищно строителство, културно наследство, информираност на обществото, финансови механизми и механизми за прехвърляне на риска?

Определете за всяка област от значение по какъв начин:

- е изготвена нормативната база
- са определени стандартите и доставчиците на услуги
- са установени публично-частните партньорства.

Съществуват ли анализи на риска за всяка ключова област на развитие? Как те са интегрирани в процеса на анализ на рисковете? По какъв начин трансграничните ефекти са взети предвид при анализите на риска?

Оценка на способностите

- Какви административни управленски способности за планиране управлението на риска съществуват?
- Какви технически управленски способности за планиране управлението на риска съществуват?
- Какви финансови управленски способности за планиране управлението на риска съществуват?

3.1 Идентифицираните рискове са взети предвид в политиките и планирането

3.1.1

Планиране на управлението на риска: Рисковете са взети предвид при планирането с цел гарантиране на по-ефективно изчисляване на опасностите и рисковете, което да доведе до по-безопасна среда за живот на населението

3.2 Инвестира се в устойчивост на ключови области на развитие като: здравеопазване, обучение, селско стопанство, критична инфраструктура, води, управление на екосистеми, жилищно строителство, културно наследство, малцинства, информираност на населението, финансови механизми и механизми за трансфер на риска

3.2.1

Информация за риска: Институциите в ключовите области на развитие разполагат с необходимата информация относно рисковете и предписанията и ограниченията, свързани с рискове

3.2.2

Иновация: Инвестиране в изследвания, иновации и технологии и насърчаване на дългосрочен подход, основан на множество опасности, както и изследвания за търсене на решения за управление на риска от бедствия. Увеличаване на публичните инвестиции в критични съоръжения и физическа инфраструктура

3.2.3

Ключови области на развитие: Съществува продължителен интегриран фокус върху ключови области на развитие, като здравеопазване, образование, селско стопанство, критична инфраструктура, води, управление на екосистеми, жилищно строителство, културно наследство, малцинства, информираност на населението, финансови механизми и механизми за трансфер на риска

3.2.4

Непрекъснатост: Налице е законодателство, което регламентира защитата, непрекъснатостта на действие и възстановяване на ключовите области на развитие

3.2.5

Устойчивост и намаляване на риска: Налице са услуги и стандарти за устойчивост и намаляване на риска за ключовата област на развитие

3.2.6

Оператори и доставчици на услуги: Определени са оператори на услуги и доставчици на услуги в ключовата област на развитие

3.2.7

Сътрудничество: Участието на и сътрудничеството с различни публични и частни заинтересовани страни е налице, с цел осигуряване на устойчивост на ключовата област на развитие

3.2.8

Методология за оценка на риска: Съществува методология за оценка на риска и са изготвени планове за непрекъснатост на дейността в ключовата област на развитие

3.2.9	Оценка на риска: Рисковете пред ключовата област на развитие са интегрирани в процеса на оценка на риска. Рисковете, предизвикващи прекратяване на услугите, вероятността от прекратяване на услугите и възможните последици са описани в анализа на риска
3.2.10	Сценарии за риска: Създадени са сценарии за оценка на риска, при които е направена оценка на уязвимостта на ключовата област на развитие и са набелязани възможните верижни реакции
3.2.11	Трансгранични ефекти: При анализа на риска са взети предвид трансграничните ефекти

3.3 Налични са административни, технически и финансови способности за планиране управлението на риска

3.3.1	Ръководство и координация: Структура за управление на риска възлага ясни отговорности на всички субекти, участващи в планирането на управлението на риска, така че да се избегнат припокривания или несъответствия между отговорности и способности
3.3.2	Експертиза: Съществуват методологии за планиране на работната сила, така че да се гарантира оптимално осигуряване на персонал. Експертите, на които е възложено да извършват планиране на управлението на риска, разполагат с необходимата информация и преминават съответно обучение
3.3.3	Методология: Разработена е методология за извършване на оценки на риска. Очакваните въздействия от идентифицираните рискове се оценяват съобразно съществуващата методология и рисковете са приоритизирани по съответния ред
3.3.4	Други заинтересовани страни: Различни публични и частни заинтересовани страни си сътрудничат помежду си и участват в планирането на управлението на риска. Примери за такива заинтересовани страни са: агенции за управление на риска от бедствия, здравни служби, пожарни служби, полиция, оператори в областта на транспорта/електроснабдяването/комуникациите, доброволни организации, граждани/доброволци, научни кадри, въоръжените сили и организации в други страни-членки
3.3.5	Информация и комуникация: Съществуват правила и процедури, които позволяват споделяне на информация, споделяне на данни и комуникация с различни заинтересовани страни
3.3.6	Оборудване: Частта, оценяваща техническите способности, дава оценка дали е налично оборудване за планиране на мерките за превенция и готовност
3.3.7	Финансиране: Финансирането обхваща цялостното набелязване, оценка и запазване на средства, считани за необходими за покриване на потенциални финансови задължения, произтичащи от управлението на рисковете

Цел 4 – Повишаване на готовността при бедствия за по-ефективна реакция на всички нива

Примерни въпроси:

Готовност

- Как структурите за управление при извънредни ситуации са подготвени за извънредна ситуация?
- Как заинтересованите страни участват в готовността и реагирането при извънредни ситуации?
- Кои планове за готовност при извънредни ситуации са налични?
- Как се управлява обменът на вътрешна информация между властите и заинтересованите страни?
- Гарантирани ли са ресурси (финансови, човешки, материални) за време на криза?
- Как е организирано изграждането на способности за готовност на национално (международно) ниво?
- По какъв начин организацията е готова да предостави международна помощ?
- Какви процедури се следват при получаване на международна помощ?
- Какви системи за ранно предупреждение съществуват?

Способности за управление

<ul style="list-style-type: none"> - Какви административни управленски способности за готовност съществуват? - Какви технически управленски способности за готовност съществуват? - Какви финансови управленски способности за готовност съществуват? 	
4.1 Управляващите структури за реагиране при извънредни ситуации са определени и е налице сътрудничество между тях	
4.1.1	Правна и институционална рамка: Определени са областите на отговорност между ведомствата и структурите за управление при извънредни ситуации
4.1.2	Отговорности: Отговорната или водеща структура в планирането на готовността и реагирането при извънредни ситуации е определена и подготвена
4.1.3	Координация: Налице е рамка за координация между ведомствата
4.1.4	Гъвкавост: Системата за управление на страната и мрежата от реагиращи са гъвкави
4.1.5	Сътрудничество: Включването и сътрудничеството с различни публични и частни заинтересовани страни са обхванати от законодателството, планове за реагиране при извънредни ситуации и структури
4.2 Управляващите структури за реагиране при извънредни ситуации са определени и е налице сътрудничество между тях	
4.2.1	Планиране при бедствия: Плановете и политиките за готовност при бедствия и извънредни ситуации са разработени на всички нива. Те се фокусират основно предотвратяването и реагирането на възможно разсредоточаване, както и гарантиране участието на всички сектори и групи заинтересовани страни в проектирането и планирането, в т.ч. и най-уязвимите групи
4.2.2	Оценки на риска и актуализиране Плановете и политиките за готовност при бедствия и извънредни ситуации се основават на оценките на риска и периодично подлежат на преглед и актуализиране
4.2.3	Аварийни способности: Способностите за реагиране при извънредни ситуации са анализирани и са направени предложения за запълване на празнотите в тях. Способностите притежават гъвкавостта да реагират на различни сценарии
4.2.4	Закопи за извънредни ситуации: Налице е законодателство за обявяване на извънредна ситуация в случай на природно бедствия. По силата на законодателството, конституционните права на физическите лица могат да бъдат ограничавани, ако това е необходимо, и съществува разпоредба за включване на допълнителни ресурси (т.е частния сектор)
4.2.5	Широко мащабна евакуация: Налице са нормативна база и методология за широко мащабна евакуация и са определени ролите
4.2.6	Планове за извънредни ситуации: Националното законодателство гарантира, че са налице планове за извънредни ситуации с цел превенция и реагиране на мащабни химически аварии
4.2.7	Гъвкавост: Структурите за управление при извънредни ситуации са подготвени за ситуации, при които няма „собственик на извънредната ситуация“ и гъвкавост на системата за управление на риска.
4.2.8	Непрекъснатост: Взети са предвид границите на оперативните условия на стратегическите съоръжения. Налице са алтернативи на стратегически съоръжения
4.2.9	Извънредни ситуации извън страната: Налице са план за реагиране при извънредна ситуация, както и план за комуникация в случай на извънредна ситуация извън страната и връзка с гражданите на пострадалата страна
4.2.10	Заинтересовани лица: Установени са принципите за сътрудничество с частни и публични заинтересовани страни
4.2.11	Военно сътрудничество: Налице е нормативна база за използването на армията в мирновременни кризи, както и за планиране и използване на военни ресурси
4.3 Налице са системи за ранно предупреждение за всички мащабни опасности, обхващащи общностите	
4.3.1	Система за ранно предупреждение: Засичането на опасност, наблюдението и прогнозирането на рисковете в страната са гарантирани (наблюдение на бури, земетресения, цунами, радиация)

4.3.2	Разпространение: Налице е комуникационна система за ранно предупреждение за рискове със сериозни последици (EWS — оповестителна система, SMS, съобщение по мобилна клетъчна мрежа, сирени). Системата е планирана около скала със степени на оповестяване и е стандартизирана, цялостна и разпознаваема от всички. Системата е непрекъснато подсилвана според нужните на потребителите
4.3.3	Планиране при извънредни ситуации: Аварийните планове се активират на базата на нотификация от системата за ранно предупреждение
4.3.4	Координация: Системите за ранно предупреждение са създадени в сътрудничество с (международни) заинтересовани страни от технически организации и крайни потребители
4.4 Изграждането на способности е гарантирано посредством учения, обучение, оценка и прилагане на поуките	
4.4.1	Стратегия за изграждане на способности: Изграждането на способности е организирано съобразно стратегия и план за всички заинтересовани страни и нива, фокусирани върху: <ul style="list-style-type: none"> • Обучение и учения; • Оценки и прилагане на поуките; • Актуализиране на стратегията за изграждане на способности
4.4.2	Обучение и учения: Обучение и учения за готовност при бедствия, в т.ч. учебни евакуации се провеждат регулярно
4.4.3	Международно обучение и учения: Участие в международни обучения и учения (ЕС, Евроатлантическия координационен център на НАТО за реагиране при бедствия, регионални, двустранни)
4.4.4	Модули и експерти: Изграждането на модули на ЕС за гражданска защита и експертни способности се извършва съобразно стандартите за модули на ЕС и Насоките от INSARAG
4.5 Налице е механизъм за бързо и ефективно оповестяване относно международна помощ и оказване на помощ	
4.5.1	Международна помощ: Националните планове предвиждат ситуации, при които може да се поиска международна помощ
4.5.2	Регионално сътрудничество: Налице са координирани регионални подходи, регионални политики и оперативни механизми. Те използват най-добрите технологии и иновации и могат да включват използване на бизнес съоръжения и услуги, както и военни средства при поискване
4.5.3	Международно планиране: На регионално ниво са налични планове и комуникационни системи за подготовка и гарантиране на бърза и ефективна реакция при бедствие, когато ситуацията надвишава националните способности за справяне с нея
4.5.4	Точка за контакт: Налице е единна 24/7 точка за контакт във връзка с международни искания за помощ
4.5.5	Международни организации: Осъществява се сътрудничество и обмен на информация с Координационния център за реагиране при извънредни ситуации на ЕС и Евроатлантическия координационен център на НАТО за реагиране при бедствия
4.5.6	Нормативна база: Налице са нормативна база и стандартни процедури за предоставяне и получаване на международна помощ
4.5.7	Помощ от страната-домакин: Концепцията за помощ от страната-домакин е разработена в съответствие с Насоките на ЕС и Насоките на НАТО за гражданско-аварийно планиране
4.6 Съществуват административни, технически и финансови способности за мерки за готовност	
4.6.1	Стратегия/политика/методология: Националните и под-национални органи са разработили подходи за осъществяване на превенция на риска и мерки за готовност. Очакваното въздействие на планираните мерки по превенция и готовност за намаляване на риска е оценено и мерките са съответно приоритизирани и адаптирани.

4.6.2	Ръководство и координация: Структурата за управление на риска възлага ясни отговорности на всички участващи в планирането на управлението на риска, така че да се избегнат припокривания, пропуски или несъответствия между отговорности и способности
4.6.3	Експертиза: Съществуват методологии за планиране на работната сила, така че да се гарантира оптимално осигуряване на персонал. Налице са инструменти за управление на дейността на личния състав, които включват регулярен преглед на нуждите от обучение и развитие
4.6.4	Включване на партньори: Съществува мрежа от реагиращи, която може да мобилизира всички необходими ресурси чрез множество партньори
4.6.5	Процедури: Процедури, които допринасят за намаляване на риска, са включени в изпълнението на мерки по превенция и готовност
4.6.6	Информация и комуникация: Националните или под-национални органи гарантират, че имат правила и процедури, позволяващи споделяне на информация, споделяне на данни и комуникация със съответни заинтересовани лица, в т.ч. граждани, по всяко време при изпълнението на мерките по превенция и готовност
4.6.7	Инфраструктура, включително информационни технологии: Съществуващата инфраструктура (напр. пътища, сгради, язовири, жп линии, мостове, сателити, тръбопроводи, кабели, болници, съоръжения за настаняване, системи за ранно предупреждение и т.н.), считана за необходима за намаляване на идентифицираните рискове, отговаря на определени стандарти за сигурност, безопасност или работа
4.6.8	Оборудване и доставки: Правят се проверки за оценка дали оборудването отговаря на стандартите, необходими за изпълнение на мерки за превенция и готовност
4.6.9	Техническа експертиза: Наличните умения и методологиите, разработени за осъществяване на мерки за превенция и готовност, са гарантирани или посредством документирането им или чрез споделяне и обучение
4.6.10	Финансиране на изпълнението на мерки: Съществуват финансови средства за финансиране на реагирането при възможни извънредни ситуации, идентифицирани при оценката и планирането на риска, до които е възможен бърз достъп

Цел 5 – Използване на знанията, иновациите и обучението за изграждане на култура на безопасност и устойчивост на всички нива

Примерни въпроси:

- Как е подготвено населението за извънредни ситуации?
- Как се осъществява комуникацията по време на криза?
- Дайте примери за обучение за УРБ за различни целеви групи

5.1 Съществува стратегия за информиране на обществото в цялата страна с цел насърчаване на култура на устойчивост срещу бедствия, обхващаща градските и селски общности. На всички нива и за всички заинтересовани лица е достъпна съответна информация, свързана с бедствия

5.1.1	Стратегия за обучение и информираност: Съществува стратегия за повишаване обучението на обществото и повишаване на информираността и знанията относно рисковете. Стратегията включва цели, отговорности, дейности, целеви групи и комуникация във връзка с рисковете
5.1.2	База-данни: Докладите относно извънредни ситуации се събират с помощта на единна методика в страната. Съществува база-данни за такива случаи, която е достъпна за обществото
5.1.3	Комуникация: Съществува законодателство за информиране на обществото относно рисковете и плановете за управление при кризи
5.1.4	Съобщение: Информацията за обществото относно рисковете, плановете за управление при кризи и очакваното поведение при извънредни ситуации е лесноразбираема и достъпна за всички. Информацията отчита езиковите, културни и социални фактори
5.1.5	Иновация: Диалогът с академичните среди и изследователските институти се фокусира върху променящите се технологии с цел повишаване на устойчивостта. Изследвания за приложения на общинско ниво и подкрепа на

	дейностите на местните общности и власти, както и подкрепа за преплитането на политика и наука за ефективно вземане на решения
5.1.6	Информираност: Населението има ясна представа относно първата реакция и е наясно с поведението, което трябва да има при различни извънредни ситуации. Населението е наясно със средата, в която живее, както и със своя личен дълг и обществен принос за намаляване на уязвимостта
5.2 Съществува система за бърза и ефективна комуникация по време на криза, основана на модерни технологии	
5.2.1	Роля на медиите: Диалогът с обществото се осъществява чрез медиите, в т.ч. социалните мрежи. Медиите са надежден партньор и имат активна роля в повишаването на информираността на обществото, в препредаването на оповестителни съобщения и информация относно извънредната ситуация и в подпомагането и мобилизирането на доброволци
5.2.2	Обучение на медиите: Нови подходи и методи ще бъдат разработени за целите на медиите и връзките с обществеността след бедствия. Представители на медиите и новинари се обучават
5.3 Учебни програми, образователни материали и съответното обучение включват концепциите и практиките на УРБ и възстановяване	
5.3.1	Стратегия за изграждане на способности: Съществува стратегия за изграждане на способности. Стратегията е насочена към определени категории държавни служители, общности и доброволци, за да се гарантира последователно използване на оценките на риска и изпълнението на политики и планове, свързани с риска от бедствия
5.3.2	Програма за обучение: Създадени са програми за обучение за управление на риска от бедствия за различни целеви групи като устройствени плановици, служители на местната власт, кризисни мениджъри и доброволци
5.3.3	Учебна програма: Изготвени са инструкции и програми за управление на риска и готовност при извънредни ситуации за училищата и висшите учебни заведения